

ŠIAME NUMERYJE:

Kenksmingas optimizmas

Rankos širdies tarnyboje

Kentėjimų mokykloje

Šviesioji žmogaus vaikystė

Laimė (ištekėjusios už svetimtaučio)

Ku - Klux Klan

Vaikų jautulingumas

1960 M. BALANDŽIO MĖN. (APRIL) VOL. XI. NO. 4

TURINYS

Kenksmingas optimizmas —	
A. Tamošaitis, S. J.	99
Rankos širdies tarnyboje —	
A. Grauslys	195
Vaikų jautulingumas —	
J. Miškinis	1 ^o 9
Šviesioji žmogaus vaikystė —	
J. Kojelis	m
Viešnage (eil.) —	
Nijolė Jankutė	116
Kentėjimų mokykloje —	
dr. J. Prunskis	H?
Ku-Klux Klan —	
J. Venckus, S. J.	120
Laimė — Vanda Frankienė .	123
Iš filmų pasaulio —	
Dalė Koklytė	127

“**Laiškai Lietuviams**” — Tėvų Jėzuitų leidžiamas mėnesinis žurnalas.

Redaktorius—Juozas Vaišnys, S. J.

Admin. — Petras Kleinotas, S. J.

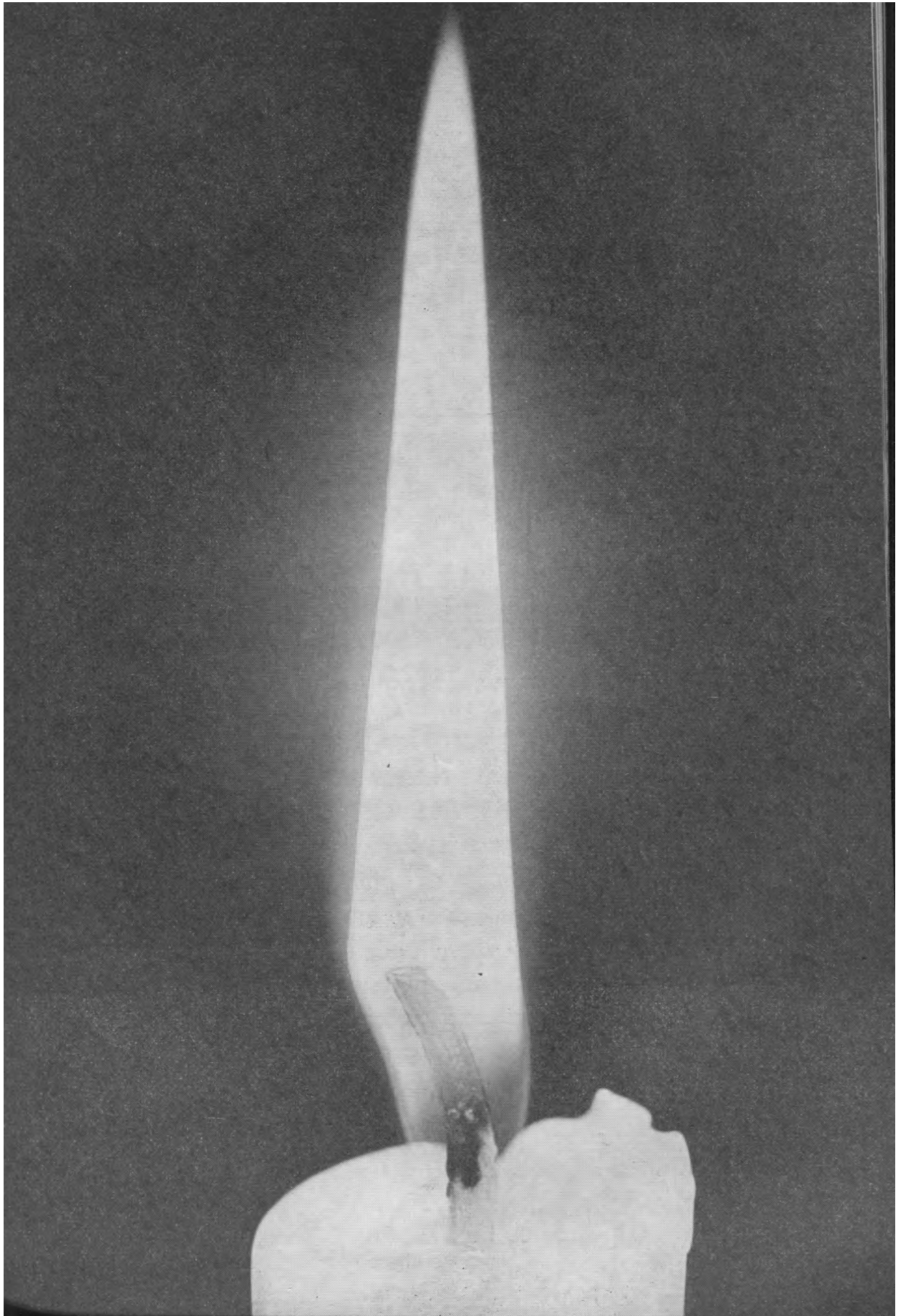
Redakcijos ir Administracijos ad-
resas: 2345 W. 56th Street, Chicago
36, Illinois. Tel. REpublic 7-8400.

Letters to Lithuanians. Published
monthly except July and August,
when bi-monthly, by The Jesuit Fa-
thers of Della Strada, Inc., 2345 W.
56th Street, Chicago 36, Illinois. Tel.
REpublic 7-8400. Yearly subscrip-
tion three dollars. Single copy 30
cents. Entered as second class mat-
ter at the Post Office at Chicago,
111. Additional office of mailing in
Thompson, Conn.

Viršelis ir vinjetės A. Kurausko
Immaculata Press

**Prisikėlusios Šviesos
simbolis**

A. Kezio, S. J. nuotr.

1960 BALANDIS
(APRIL)
VOL. XI, NO. 4

Laiškai *lietuviams*

KAIP LIŪDNAS IR NYKUS BŪTŲ PASAULIS,
JEIGU NEBŪTŲ PRISIKĖLIMO:
JEIGU DIENA GRIMSTŲ Į TAMSĄ, BE VILTIES,
KAD RYTOJ VĒL KELSIS ŠVIESA;
JEIGU VASARA PASINERTŲ RUDENS ŪKANOSE,
BE VILTIES, KAD JĄ VĒL PRIKELS PAVASARIS!
KOKS LIŪDNAS BŪTŲ GYVENIMAS,
JEIGU ŽMOGUS, LENKIAMAS SENATVĖS, NETIKĖTŲ,
KAD VĒL GRĮŠ NEPRAEINAMA JAUNYSTĖ!
TAI NEBŪTŲ GYVENIMAS, O TIK KELIONĖ Į MIRTĮ,
TAI BŪTŲ TIK LAIDOTUVIŲ PROCESIJA ...
KAIP LIŪDNAS IR NYKUS BŪTŲ PASAULIS,
JEIGU JAM NEBŪTŲ SUŠVITUSI ATPIRKIMO ŠVIESA,
KURI IŠ TAMSAUS KAPO PRISIKĖLĖ,
KAD VESTŲ ŽMOGŲ Į AMŽINĄ PRISIKĖLIMĄ.

I. Dvi sąlygos kiekvienai reformai

-K A TAMSTA konkrečiai siūlai? — daugelis tuojau klausia, išgirdę kalbant apie reformos krikščionijoje, už kurių reikalą šiandien pasigirsta vis daugiau balsų.

Klausimas pagrįstas, ir labai pagrįstas — jei kyla ne iš priekaišto, kad drįstama taisyti, o iš noro taisytina pamatyti. Į jį šio žurnalo puslapiuose bus stengiamasi atsakyti, pirmoje eilėje leidžiant prabilti autoritetingiems krikščionijos vyrams, kaip Berdiajevas, Dawsonas, Guardinis, Maritainas. Tačiau prieš tai būtina atlikti vieną dalyką — paruošti mummyse dirvą. Jų žodis yra brangūs grūdai. Dėl to nusipelno paruoštos dirvos. Kitaip neš ne daug vaisių. Toks pasiruošimas juoba aktualesnis, kad nebetoli Visuotinis Bažnyčios susirinkimas. Iš jo išeis svarių nutarimų. O dekretai vien tada nepalieka ant popierio, bet vaisingai pereina į gyvenimą, kai tuose, kuriems išleidžiami, randa dėmesingą ausį ir pasiruošusią veikti valią.

Kokių dviejų dalykų išmintingas žmogus niekada nedaro? Pirma, kas nereikalinga; antra, kas neįmanoma. Daryti, kas nereikalinga — tuščia; daryti, kas neįmanoma — beprasmiška. Dėl to ir kiekvienai reformai turi būti išpildytos dvi sąlygos. Pirma, turi būti reikalinga; antra, turi būti galima. Jei reformos nereikalingos, kam dalykus keisti? O jei ir reikalingos, bet neįmanomos, kam be reikalo vargti? Šitame

straipsnyje bus svarstoma krikščionijos reformų reikalingumas: ar reikalingos; kitame — galimumas: ar įmanomos? Toks tad būtų dirvos paruošimas. Tuodu dalykus besvarstant, jau nemaža dalimi paaiškės ir pati reformų apimtis, ir jų vykdymo būdas.

Pakrikštykime šitą straipsnį kenksmingu optimizmu, o kitą — aptingusiu pesimizmu.

II. Stručio politika

Ne vienam teko girdėti apie Afrikos paukštį strutį. Pasakojama, kad — nežinia, ar tai legenda, ar tikrovė — kai jis pamato priešą, padaro vieną baisiai kvailą dalyką — įkiša savo galvą į smėlį, kad jo nematytų. Gal ne panašiai daro ne vienas mūsų krikščionių? Kai mums ima darytis baugu dėl dabartinio pasaulio blogybių, tuojau pat imame save raminti, sakydami: anksčiau irgi buvo tas pats! Ir kad būtų drašiau, dar pridėdame: Bažnyčia tas blogybes nugalėjo praeityje, nugalės ir dabar! Tokiu būdu save suraminus, mums pasidaro šilta krūtinėje, miela, saugu... Kaip tam stručiui, įkišusiam galvą į smėlį.

Netrūksta katalikų, ypač pamokslininkų tarpe, pagal kuriuos Bažnyčia visada švenčia pergales, laimėjimus, triumfus. "Viena pergalė, dvi pergalės, trys pergalės ... *Lašédama kankinių* krauju, apsivilkusi purpuru, it kokia karalienė (?), Bažnyčia išeina iš katakombų, kuriose praleido tris šimtmečius (?). Ji nugalė pagonis — jų au-

kurus ir mokyklas, jų dievus ir filosofus. Prijaukina barbarų tautas... Kryžiaus karais nugali mahometonus. Nugali Rytų Bažnyčios atskilimą. Nugali protestantizmą. Pranciškus Ksaveras savo ranka apkrikštija ištisas karalystes... Bažnyčia nugali moderniojo meto klaidas nemirtingomis savo popiežių enciklikomis. Ji nugalės komunizmą. Bažnyčia yra skirta, tiesiog pasmerkta, visada ir visur išeiti laimėtoja. In hoc signo vinces, šiuo ženklu nugalėsi... Galilėjieti, tu nugalėjai!" ("Prédication et prédicateurs", *Cahiers de la Nouvelle Revue, Theologique* III, 1947, 16 p.).

Kas apie tokius pamokslus galvotina, tepasako ten pat juos aprašęs autorius: "Mums, pasauliečiams, kurie truputėlį pažįstame praeities istoriją ir matome, kas vyksta dabar, tie pergalių trimitai skamba labai naiviai. Vienas mano draugų, išklausęs tokio nugalėjimų biuletenio pamokslė, atsidusęs pastebėjo: "Mes nugalėjome mahometonus, schizmatikus, protestantus... Dar viena tokia "pergalė", ir mūsų visai nebeliks!" Nemaišykime žemės su dangumi. Šioje žemėje Bažnyčia nėra triumfuojanti, o kovojanti. O kur kova, ten galima ne vieną mūsų ir pralaimėti.

Kristus užtikrino, kad pragaro vartai Bažnyčios nenugalės. Bet kas iš to pažado laukia keptų karvelių įskrendant į burną, gali skaudžiai apsilvilti. Tas pažadas reiškia tik viena — kad Bažnyčia niekad visiškai nedings nuo žemės paviršiaus. Ar nedingdama ji žydės ir klestės, ar vien į užkampį nustumta skurdžiai vegetuos; ar žmonės į ją eis, ar nuo jos bėgs; ar krikščionija bus gėdingai suskilusi, ar galingai vieninga — tai palikta nulemti patiems krikščionims. Kristaus pažadas nesukliudė Mažajai Azijai, kurios

miestus apaštalas Paulius buvo padaręs krikščionybės centrais, ir Šiaurės Afrikai, kurioje Augustino metu Bažnyčia žydėte žydėjo, tapti fanatišku mahometonų kraštu. 16-me šimtmeetyje nesutrukdė krikščionijai subyrėti ir pasidalinti į dešimtis sektų. 19-me šimtmeetyje nesukliudė Bažnyčiai prarasti darbininkų mases. Nelaukime iš jo stebuklų nė šiandien. Dievas padeda vien tiems, kurie padeda sau patiems.

III. Anksčiau irgi buvo tas pats?

Savo išgarsėjusiam ganytojima-me laiške Paryžiaus kardinolas Suhardas gražiai apibūdina save besiraminančius, kad anksčiau irgi buvo tas pats. Pagal juos "po saule neįvyksta nieko naujo". Dabartinio pasaulio klausimuose nėra nieko originalaus. Lygiai tos pačios problemos buvo ir anksčiau, pasikeitė vien vardai. Kaip visa praeina, praeis ir dabartinė pasaulio dvasinė krizė. Leiskime audrai nutilti. Galutinėje sąskaitoje visada laimi tiesa. Ne Bažnyčia turi taikytis prie dabartinio meto, o dabartinis metas prie Bažnyčios. Tegu ji dar labiau sustiprina savo konservatyvizmą! Tegu dar daugiau grįžta prie tradicinių formų! Tegu dar uoliau pabrėžia, jog visada ėjo geru keliu, ir tokiu būdu užsigarantuoja sau apologiją! Svarbiausia, jokių prisitaikymų!" (*Essor ou déclin de l'Eglise*, Paris: Vitrail, 1947, 8-9 p.).

Pažiūrėkime, ko tas savęs raminimas vertas, kad anksčiau irgi buvo tas pats: kiek jis remiasi faktais, ir kiek tuščia fantazija.

a) Niekad anksčiau pasaulis nebuvo tapęs toks mažas.

Ką pvz. Jungtinių Valstybių prezidentas pasakė, anksčiau reikėdavo daugiau negu 5 savaitių sužinoti kita-

me pasaulio krašte. Šiandien šiai žinia nūeiti net į tolimesius žemės užkampius nebereikia 5 sekundžių. Vos žymesnis vyras išitaria kur žodį, jis tuojau pat ir išgirstamas visame pasaulyje. Juliaus Verne romane Filijas Fogas keliavo aplink pasaulį 80 dienų. Dabar tam nebereikia 80 valandų ir atrodo, kad netrukus sulauksime, jog tai bus galima atlikti per 80 minučių. Šiandien visa sklinda šimtus kartų greičiau ir pasiekia dešimtimis tūkstančių žmonių daugiau negu bet kada anksčiau!

b) Niekad anksčiau žmogui nebuvo taip atviros durys pasisavinti, kas kitų padaryta.

Kas anksčiau norėjo klausytis geros muzikos veikalų, turėjo vykti šimtus mylių į garsiąsias koncertų sales, kur buvo jie atliekami. Tai buvo priinama vien saujelei žmonių. Šiandien patefono plokštelė atneša gražiausios muzikos veikalus į kiekvieno kaimiečio trobą. Kas norėjo pamatyti garsiųjų menininkų paveikslus, turėjo važiuoti į Florenciją, Veneciją, Paryžiaus Liuvrą. Šiandien foto aparatas atneša kiekvienam į namus už porą dolerių puikiasias spalvotas tų meno kūrinių reprodukcijas. Ar daug žmonių anksčiau matė, kaip vainikuojamas popiežius? Šiandien televizija ir filmas parodė Jono XXIII-jo karūnavimą milijonams žmonių. Ir dar žymiai geriau negu kad patys iškilmėse dalyvavę, nes tuosyk būtų matę vien apeigų dalį, ir tą pačią blogai žmonių spūstyje. Dėl to, nors man pačiam teko būti tuo metu Romoje, su draugais studentais ėjome ne į šv. Petro baziliką, o prie televizijos ekrano.

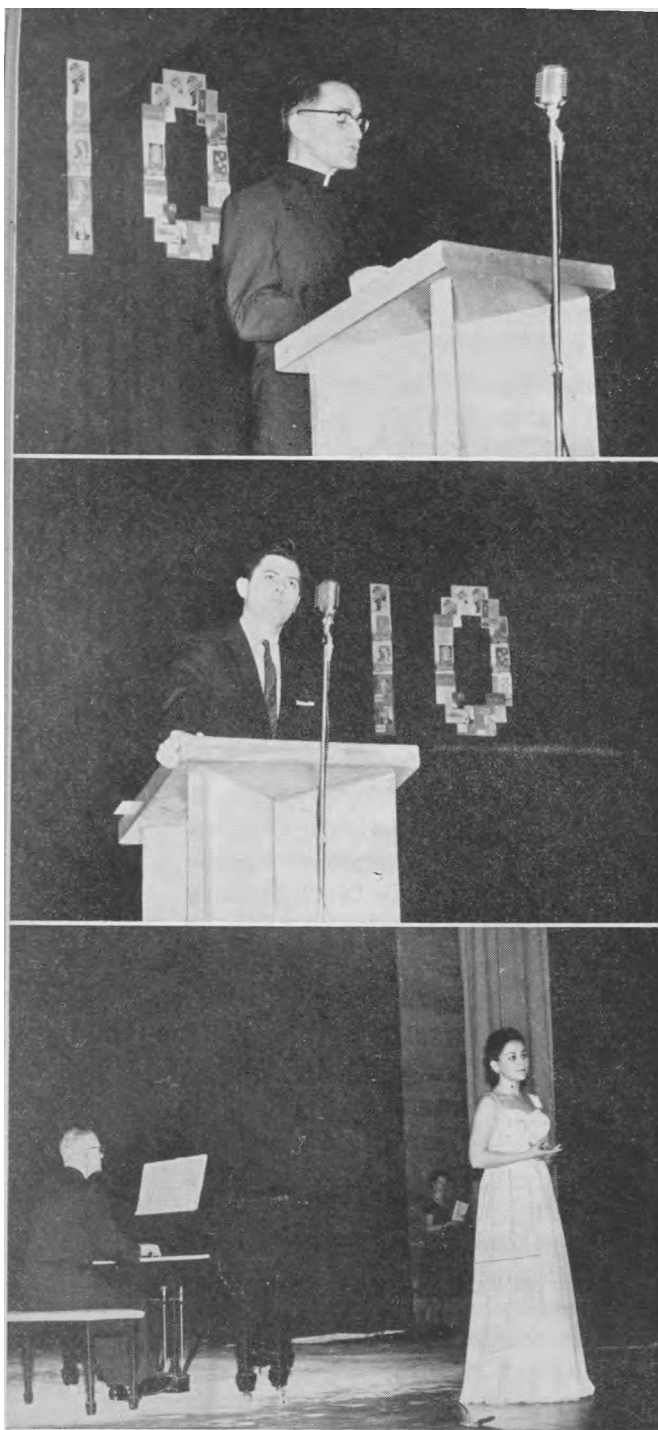
Visa tam, be to, šiandien žmogus įgauna vis daugiau laiko. Jau imama svarstyti, ką turės daryti su laisvalai-

kiu, kai automatuos amžiuje mašinos bus vis daugiau pačių mašinų aptarnaujamos.

c) Niekad anksčiau pasaulis nebuvo taip nusigrįžęs nuo Dievo.

Tekalba prancūzų istorikas Daniel-Rops: "Ateizmas žmonijoje, ypač Vakarų kultūros istorijoje, yra perdėm naujas reiškinys. Prieš septynetą šimtų metų ateistinis nusistatymas būtų buvęs tiesiog neįmanomas. Tada tikėjo kiekvienas. Visi, nuo aukščiausio iki žemiausio, nuo mokyčiausio profesoriaus iki didžiausio nemokšos, ne vien tikėjo Dievo buvimą, kaip to moko krikščioniškoji dogma, bet be atvangos viską gyvenime matavo vertybių mastu, kuriame Dievas buvo visko priežastis ir tikslas... Yra įvykęs radikalus perspektyvos pakitimas, sukrėtęs pačius religijos pamatus" (*Monde moderne et le sens de Dieu*, Semaine des Intellectuels Catholiques 1953, 14-15 p.).

Praėjusiam šimtmečiui Nietzsche paskelbė, kad Dievas mirė. Daniel-Rops tęsia: "Statistikos duomenys patvirtina šito vokiečių filosofo intuiciją, atskleidžiamą, jog didžiulei žmonių daliai visa vyksta, tarsi Dievas būtų miręs, tarytum būtų dingęs iš žemės, kurioje nebepripažįstama jam daugiau vietos. Net tose šalyse, kur ateizmas nėra padarytas dogma, plačios žmonių masės gyvena taip, tarsi Dievo nebuvimas būtų aiškiausia tiesa. Šitas reiškinys yra būdingas ne vien baltajai Vakarų rasei. Tą pačią apraišką galime konstatuoti Indijoje, Kinijoje, Islamo kraštuose — visur, kur tik ateina civilizacija, mūsų vadinama moderniaja... Tai be galo didžios svarbos istorinis faktas. Nereiškia nieko gero žiūrėti į jį pro pirštus arba nutylėti. Jis stato prieš sąžinę tų, kurie dar tebėra

A. Gulbinsko nuotr.

“L. L.” dešimtmečio minėjimas:

1. Redaktorius skaito invokaciją;
2. Kalba Valdas Adamkavičius;
3. Nerija Linkevičiūtė dainuoja.

tikinčiais, didžią problemą, už kurią svarbesnės vargu ar bėra" (*ten pat*, 14 p.).

d) Balansas.

Galima būtų iškelti ne vieną kitą panašų faktą. Pavyzdžiui, niekad anksčiau žmonija nebuvo taip išsigandusi pati savęs ir galimybės būti ištaškytai atominiam kare. Tačiau pakaks ir šių trijų. Sudėkime juos į vieną. Kokį gausime balansą? Liūdną. Ir ne vien liūdną, bet gąsdinantį. Kodėl liūdną? Ogi kiek priemonių skleisti tam, kas gera, kas aukšta, kas gražu? Ir skleisti taip greit, ir pasiekti iškart didžiules žmonių minias! Bet kaip maža tos priemonės panaudojamos gerų žmonių! Kodėl gąsdinanti? Kas gi iš tikrųjų sklinda į žmonių mases iš kine ekrano, radijo garsiakalbio, televizijos aparato ir kitų masinės komunikacijos priemonių? Antai Ramiojo vandenyno salų gyventojai vykusiai klasifikuoja pas juos rodomus amerikietiškus filmus vien į dvi grupes: arba "Kiss-kiss" arba "Bang-bang". Nežiūrėkime į šį klausimą per siaurai, o visoje globalinėje jo apimtyje. Šiandien atbunda tautos Afrikoje, Azijoje. Aure, Indijoje gyvena daugiau žmonių negu visame Vakarų pusrutulyje, t. y. visoje Kana-doje, Jungtinėse Valstybėse ir Pietų Amerikoje, sudėjus kartu. Prieauglio ekspertų apskaičiavimu po 30 metų tas skaičius bus dvigubai didesnis. O Indija nėra pati didžiausia Azijos šalis. Kas užaugs iš tų milijonų žmonių?

Užauga visada tai, kas pasėjama. O kas sėjama? Jei būtų vien nutylima apie žmogaus sielą, asmens vertę, amžinąją paskirtį, atsakomybę prieš Dievą, ir tai jau būtų bloga. Paskutiniųjų 50 metų įvykiai, Dawsono žodžiais, parodė žmonijai ugnies ir kraujo raidėmis, į kur tai veda. Tačiau matome

daugiau negu tokį nutylėjimą. Tokijuje, Bagdade, Kaire — kur beiešiotum — į žmonių sąmonę varomi materializmo nuodai visa gudriai maskuota Sovietų propagandos jėga, išnaudojant visą masių psichologiją. O istorijoje dalykai vyksta geležine konsekvencija. Vėjus sėsi, audras piausi. Atsiminkime Kristaus žodžius, kad blogas medis negali duoti gerų vaisių. Į masių sąmonę masinėmis priemonėmis diegiami blogi medžiai. Sėjami vėjai. Jai taip dalykai vyks, reikės pauti audras. Ir gal labai netrukus — jei ne mums, tai mūsų ateinančiai kartai. Ekskomunistas Whittaker Chambers, liudytojas Alger Hiss byloje, rašo: "Likusiais dvidešimtojo amžiaus dešimtmečiais išsispresę ištisų ateities kartų likimas — ar visą žmoniją užlies komunizmas, ar visas pasaulis taps laisvas, ar mūsų civilizacija vykstančio konflikto bus visiškai sugriauta, ar visiškai pakeista. Mums kaip tik lemta gyventi šitoje istorijos kryžkelėje" (*Witness*, New York: Random House, 1952, 7 p.).

Prie šitų žodžių galime pridėti tik papildymą. Jei komunizmas ir sužlugtų, tai toli gražu nereikštų galo. Sėjėjo mirtis neišrauna pasėtų daigų. Jie augs ir gali subrandinti dar blogesnių vaisių už patį bolševizmą. Gi ir pats komunizmas gal neišaugo iš tų sėklų, kurios istorijos bėgyje buvo pasėtos, iš tų piktžolių, kurios nebuvo išravėtos?

IV. Ar krikščionijai reikia reformų?

Ar krikščionijai reformos reikalingos ar ne, turi nuspręsti ne mūsų skonis, mada ar asmeniškai išskaičiavimai, o gyvenimo faktai. Savo knygoje *Katalikybės esmė* prof. K. Adomas iškelia šitą svarbią tiesą: kiekvienas metas turi savo dvasią, t. y. savą būdą jausti, galvoti, veikti. Dėl to ir tų pačių amžinųjų apreiškimo tiesų šviesa ki-

1. **Jury komisijos atstovai (Grażina Mus-teikytė ir prof. A. Liaugminas) skelbia konkurso davinį;**
2. **Agnė Kižienė — I premija;**
3. **Sonė Tomarienė — II premija.**

V. Noreikos nuotr.

taip atsispindi skirtingų laikotarpių prizmėse. Jos vien tada uždega žmones ir yra vaisingos, kai išeina apsilvokusios gyvenamojo meto drabužiais (Olten: Walter, 1944, 275 p.). Šitame straipsnyje buvo iškelta keletas gyvenamojo meto faktų. Jie kalba už tai, jog klaidinga sakyti, kad anksčiau irgi buvo tas pats. Dėl to ir krikščionybės skleidimo būdas negali likti tas pats, jei norime, kad būtų efektingas. Ir juo dabartinio meto pakitimai radikalesni, juo radikalesnių reikalauja reformų.

Teparyškina reikalą prof. A. Liui-mos, S. J. neseniai papasakotas išgyvenimas. Studijų metu Prancūzijoje patyrė, kad vienoje katedroje vakarais vyksta gražūs mišparai. Vienos šventės popietį nutarė užėiti pasiklausyti. Manė rasiąs prigūžėjusius būrius žmonių. Garsi katedra, garsūs mišparai: kaip gi kitaip galėtų būti? Pamaldos buvusios tikrai puikios, bet bažnyčioje buvę tuščia kaip kapuose. Po mišparų išeina į gatvę. Koks kontrastas! Čionai užia, kunkuliuoja gyvenimas. Viduramžiais katedra buvo kultūrinio, artistinio ir rekreacinio gyvenimo centras. Šalia tų dalykų, ir svarbiausia per juos, į žmones sklido tikėjimo gaiva. Šiandien psichologija visai kitokia. To nežiūrint, žmonėms tebebandoma nešti religiją tomis pat priemonėmis kaip prieš penkis šimtus metų.

Prisitaikymas prie žmonių priklausos prie Bažnyčios prigimties. Aure, kaip gražiai į ją prabyla šv. Augustinas: "Tu vaikus lavini ir mokai vaikiškai, jaunuolius tvirtai, senelius lėtai — prisitaikydama ne vien prie kiekvieno kūno, bet ir prie dvasios amžiaus... Tuo gražiai parodai, kad ne visiems visa gera, bet kiekvienam meilė dera, kad nė vienam nebūtų skriaudos" (*De moribus Ecclesiae*, 30, n. 63). Kas tiesa apie prisitaikymą prie atskiro žmo-

gaus amžiaus ir dvasios, galioja ir visai žmonijai. Yra Bažnyčios pareiga ir testamentas sekti savo Steigėją, Įsikūnijusį Dievo Žodį, ir įsikūnyti kiekviename kultūros laikotarpyje.

Kalbant apie krikščionijos reformas, mums visada prieš akis turėtų stovėti šitie ką tik minėto Augustino, didžio Bažnyčios Tėvo, žodžiai: "Neteisinga sakyti, kad tai, ką anksčiau buvo gera daryti, neturi jokių būdų būti pakeista. Pakitus laiko aplinkybėms, sveikas protas kone kiekvienu atveju reikalauja, kad tai, ką ankstyvesnėse sąlygose buvo gera daryti, būtų taip pakeista, kad būtų gera dabartinėse. Mums gali sakyti, kad nebus gera daryti pakeitus. Tačiau tiesa kaip tik šaukia priešingai — kad nebus gera daryti nepakeitus" (*137-is laiškas*, 1, 4-7).

Faktai kalba, kad dabartinės aplinkybės yra radikaliai pakitusios, supurtydamos pačius žmonijos gyvenimo struktūros pamatus. Dėl to reikalauja iš mūsų naujų kelių, naujų būdų, naujų metodų. O kas užsimerkia faktams, tam vėliau patys faktai atidaro akis, bet tada jau esti per vėlu.

Šv. Tėvas Jonas XXIII suteikė 300 dienų atleidų vyrams ir žmonoms, kiekvienais metais vestuvių sukakties proga pamaldžiai pabučiuojantiems žmonos vestuvinį žiedą ir sukalbantiems šią arba kokią nors kitą panašią maldele:

"Suteik mums. Viešpatie, kad, mylėdami Tave, mylėtumėm vienas kitą ir gyventumėm, laikydamiesi Tavo šventu įstatymų."

Šiuo savo gestu Šv. Tėvas nori vedusiems priminti prie altoriaus duotą priesaiką ir prižadėjimą vienas kitą ištikimai mylėti.

Dvasingos rankos

VZ M O G A U S dvasingumas, šalia liežuvio, kuriuo išreiškiamas dvasios pasaulis ir įvairūs jo stoviai, labiausiai išoriniai pasireiškia rankomis, kurių pagalba dvasia kuria viską ir tarnauja artimui.

Kad žmogaus dvasia tikrai reiškiasi sudvasintomis rankomis, tai įrodo gyvenimo stebėjimas. Kad dvasia per rankas kalba, kad rankos nekartą atstovauja visą žmogų — tuo yra žmonės įsitikinę ir dažnai tai įvairiais būdais pareiškia. Pavyzdžiui, kai sakoma "mylinčios, maldaujančios, besiliginčios rankos", — tai nėra vien poetiški posakiai. Argi neparodoma, kad ranka atstovauja visą žmogų, kai vietoje žodžio "ištekėti" sakoma "atiduoti ranką"? Taip pat rankos padavimu dažnai yra patvirtinamas duotas žodis arba sudaryta sutartis. Tad ir šiais atvejais ranka atstovauja visą žmogų. Taip pat ir priesaika yra daroma, ranką pakeliant, pridėdant prie krūtinės arba uždedant ant Šv. Rašto knygos.

Kas nežino, kad rankų gestais arba rankos padavimo būdu galima ir be žodžių daug ką pasakyti, o ir sakomiems žodžiams gestai gali suteikti visai kitą prasmę ar net sakomus žodžius paneigti. Tad nenuostabu, kad nebyliai susikalba rankomis. Suprantama ir tai, kad tylintieji trapistai tai, kas būtiniausia, pasako gestais. Kad rankų judesiais siela daug apie save pasako, tai liudija ir kai kurių modernių tapytojų kryžiaus kelių stočių vaizdavimo būdas: įvairūs Išganytojo kančios momentai vaizduojami vien tik

nutapytomis rankomis. O ir chiromantų įsitikinimas, kad iš žmogaus rankų bruožų galima išskaityti žmogaus praeitį ir ateitį, rodo, kad rankose atsispindi žmogaus siela. Pagaliau ir pirštų nuospaudos, kiekvieno asmens vis kitokios, yra tartum žmogaus individualumo pažymys.

Kaip subtiliai ir giliai gali žmogus reikštis savo rankomis, tai pastebi kai kurie rašytojai ir psichologai. "Jis paėmė Julijos ranką. Toji ranka buvo ne tik šalta, ji buvo bedvasė, ar geriau pasakius, beveik mirusi... Jis jautė jos ranką savojoje, tartum daiktą, bet jos pačios nebuvo" (Werfel). Tartum nuvytusi ir be gyvybės ranka tai gal yra kokios nors sieloje trūkusios stygos išraiška? Ar neteko ir mums patirti tokių atvejų, kai koks nors simpatyngai atrodąs žmogus paduoda ranką tokiu būdu, kad daugiau nesinori su juo taip sveikintis, ir dingsta visa simpatyngumo iliuzija? Gal tai yra koks nors paslėptas nejaukus sielos bruožas, kurį, kito ranką laikydamas, pajunti? Tad nenuostabu, kad kai kuriems atrodo, jog dvasia tiek pat pasireiškia rankomis, kaip ir veidu, o gal dar ir daugiau.

Kankinančios ir kenčiančios rankos

Dvasingos rankos — tai tos, kurios yra kilnioje dvasios tarnyboje. Bet rankos gali pasireikšti ir nedorai tuo atveju, kai kankina kitus. Tai yra išniekintos rankos, apie kurias Išganytojas kalbėjo, kad jos vertos būti nukirstos (Mat. 5, 30). Pirmiausia tai yra neapykantos tarnyboje esančios rankos, suspaustos į kumštį ir iškeltos kerštui. Rankos, kurios pasiryžusios sutriuš-

kinti visus tuos, kurie drįsta prisipažinti prie skirtingos pasaulėžiūros. Rankos, kankinančios kitus.

Išniekintos rankos yra tos, kurios pakeltos prieš tėvus. Kaip tai yra baisu, jau galima spręsti ir iš dieviškojo apreiškimo Senajame Testamente, kai Mozės lūpomis buvo sakoma: "Kas keiktų savo tėvą ar motiną, tebus užmuštas... Kas užgautų savo tėvą ar motiną, mirte tenumiršta" (Kun. 20, 9; Iš. 21, 17).

Nedoros yra prieš moterį pakeltos rankos. Tokias barbariškas rankas šiame krašte ugdo ir filmai, kuriuose taip dažnai vyrai daužo moterims veidus. Reikia pripažinti, kad kitų kraštų filmuose tai žymiai rečiau pasitaiko. Toki filmai labai nustebino ne vieną, atvykusį į šį kraštą, apie kurį buvo sakoma, kad čia labai gerbiama moterys. Čia moteris nėra gerbiama, tik gal įstatymai ją labiau gina negu kitur. Bet tai yra kaip tik dėl to, kad ji čia įstatymų ir policijos globos yra labiau reikalinga.

Panašios yra ir vagių bei plėšikų rankos, kurios, siekdamos medžiaginių turtų, išsižada ir nustoja dvasinių turtų.

Toks rankų išniekinimas prasideda jau vaikų amžiuje, kai jie teršia gatves, laužo medžių šakas, lanksto gatvių rodykles, mēto akmenimis gyvuliukus ir šaudo paukščius.

Čia galime prisiminti ir mūsų kenčiančios tautos politinių kalinių rankas, kurios yra, nors ir netobulos, šventų vinimis perkaltų Rankų kopijos. Tai surakintos ir surištos rankos, tai tardymo metu ant rankų pakabinti žmonės, tarp durų spaudžiami pirštai, po nagais varomos adatos ir kitoki kankinimai tų rankų, kurios nenorėjo kitų sekti, sugauti, išduoti ir prisidėti prie nekaltų žmonių kankinimo.

Rankos širdies tarnyboje

Nuoširdumas, toji gražiausia kilnios dvasios savybė, negali būti neveikli. Todėl, kai širdis myli, rankos stoja širdies tarnybon. R. Tagore sako: "Kai širdis pirmą kartą atbunda, tada ji tiesia savo rankas ir norėtų visą pasaulį apimti". Nors čia kalbama apie pirmąją meilę ir jos spinduliavimą į visą aplinką, tačiau tie žodžiai tinka ir apskritai kiekvienai gerai širdžiai, mylinčiai artimą.

Nors gyvenimas rodo, kad žmogaus pirštai lenkiasi į save, t. y. žmogus egoizmo apimtas yra linkęs tik imti, o ne duoti, tačiau kas tikrai krikščioniškai myli, tas savo egoizmą nugalai ir ištiesia rankas pagalbai, kitiems savo laiką ir turtą aukodamas. Prisiminkime, pvz., šv. Vincento a Paulo rankas, dažnai nešančias į prieglaudą surastus pamestinukus. Tas heroiškas rankas, kurios pavaduodavo prirakintas prie laivo irklų vergų rankas.

Apsižvalgę aplinkui, matome rankas įvairiose širdies tarnybose. Štai abipusio džiaugsmo lydimos — mažesnioji ir silpnesnioji ranka ilsisi didesnėje ir stipresnėje rankoje. Ir vienas ir kitas drauge pajunta, kad "drauge su jos ranka gulėjo jo rankoje jos siela ir visas jos gyvenimas" (J. Wassermann). Štai tos stipresniosios rankos neša gėlę mažesnėms rankoms įteikti, o iškilmingesniais momentais užmauna apirankę ar sužieduotuvų žiedą ant jų, o kartais iš tolo atsisveikinant siunčia viena kitai bučinį pirštų galiukais. Tai vis rankos širdies tarnyboje.

Išganytojas savo rankų palietimu gydė ligonius. Tad visos rankos, kurios daro gera vargstančiam artimui, dalyvauja Viešpaties rankų darbe.

Seserų Blandyčių solo, duetas ir trio.

V. Noreikos nuotr.

Kiekvieną kartą, kai kuris nors susirūpinęs, suvargęs, niekur nerandęs dvasinės užuovėjos kreipiasi į mus, ir mes jam pagalbos ranką ištiesiame, tada pasikartoja evangeliškojo tėvo istorija, į kurio ištiestų rankų glėbį puola suvargęs ir paklydęs sūnus. Tokioje artimo tarnyboje yra tos visos rankos, kurios paduoda išmalda, reaguoamos į vaitojančią ir maldaujančią artimo ranką. Čia reikia ypatingai suminėti gydytojų, seserų ir slaugių rankas, kurios kovoja su skausmu, jį šalindamos arba bent sušvelnindamos. Tai rankos širdies tarnyboje.

Tokioje ypatingoje širdies tarnyboje yra ir motinos rankos, kurios nešioja, glosto ir glamonėja kūdikį. Tad ne nuostabu, kad kartą, kai R. Tagorės kaktą palietė minkšti gėlių pumpurėliai, jam atrodė, kad jį liečia motinos pirštai. Jis suprato, kad motinos meilės pirštų švelnumas buvo visiškai toks pat, kaip tų pražystančių pumpurų. Kas gali tinkamai atvaizduoti motinos glostančių rankų švelnumą, kai ašaros ar skausmas paliečia vaiko sielą?

Motinos rankų dvasinio grožio nenusakomumą stengiasi atvaizduoti Milašius, kai viename savo eilėraštyje apie motinos rankas rašo: "Kiek išminties ir kiek žinojimo, o moteriške, tavo rankų delnuose. Kiekvieną sykį, kai jomis gėriuosi, purptelia karvelis baltas".

Tokioje širdies tarnyboje dažnai yra ir šiaip moters rankos, nes kiekviena moteris turi motinos rankas; motinos pašaukimas snaudžia kiekvienos moters sieloje (net ir bevaikės ir netekėjusios). Tos rankos taip pat kuria grožį ir kursto gyvybės ugnį savo gaminamu maistu. Ypač tai reikia pasakyti apie lietuves moteris, kurios, išsiskirdamos beveik iš visų kitų tautų, rūpinasi gėlių darželiais prie namų; kurios nepasitenkina dėžutėse pirktu maistu, bet gamina sudėtingesnius valgius. Lietuvė moteris, stovinti ilgiau prie virtuvės židinio, nekartą po tiek pat darbo valandų kaip ir vyras, savo rankas varginanti iš meilės saviesiems, užsitarnauja didžiausio dėkingumo. Tai yra tikra vaidilutė, nors

ir nepoetiškoje virtuvės aplinkoje. Senovės vaidilutės kurstė medžiaginę *ugni dievų* garbei, o šios mūsų laikų vaidilutės kursto gyvybės ugnį savo gaminamu maistu. O jeigu dar prisiminsime namų švarą, tvarką ir grožį, palaikomą moterų rankomis, ir sulyginsime juos su tais namais, kuriuose nėra moterų, tai pamatysime didelį skirtumą ir tada suprasime R. Tagorės žodžius: "Moterie, kai tu savo žavingų pirštų malone palieti mano turta, tvarka pražysta jame, tartum muzika".

Tad prisimenant, kad viskas, ką valgome, kuo dėvime, kuo džiaugiamės, yra nesuskaitomų ir dažnai nežinomų rankų darbas, galime sakyti, kad daugybė rankų mus valgydina, šildo, glamonėja ir širdis apčiuopiamiausiai pasiekia širdį per rankas.

Pagarba rankoms

Rankoms reikia religinės pagarbos, nes žmogaus rankos dalyvauja Dievo kūrybos tęsime. Dalyvaudamos tolimesniame pasaulio kūrime, jos į medžiagą išpaudžia dvasios ženklą. Tokiu būdu medžiaga, kilnių rankų paliesta, yra iškeliamą į aukštesnį buvimo laipsnį. Ranka tartum pašventina medžiagą.

Reikia rankoms tos religinės pagarbos, nes didieji Kristaus įgaliojimai, kuriais Jo įsteigtosios Bažnyčios gyvavimas pratęsiamas į visus šimtmečius, įvyksta per rankas. Čia turima galvoje toji esminė kunigystės šventimų apeiga, kai vyskupas rankų uždėjimu Kristaus įgaliojimus perduoda šventinamajam.

Reikia pasakyti, kad šiame krašte, nežiūrint regimo demokratinio socialumo ir artimumo, viešpatauja tam tikras svetimumas net ir tarp artimųjų, nes pasisveikinama, nepaduodant rankos. O juk paduoti ranką reiškia

lyg truputį užangažuoti širdį kito atžvilgiu. Bent trupinėlio tos širdies taip reikia krikščionių bendravime, nes nevienas dūsta dėl stokos nuoširdumo.

Rankų bučiavimu, kuriuo reiškiamą pagarbą, meilę, nuolankumą ir dėkingumą, europiečiai, be abejo, daugiau kultūros parodo negu tie kraštai, kur to nedaroma. Čia turima galvoje rankų bučiavimas tėvams, artimiems senesnio amžiaus žmonėms ir moterims. Tėvų rankos, kurios uždirba vaikams duoną, drebančios senųjų giminių rankos ir moterų rankos, gaminančios maistą gyvybei palaikyti, yra vertos bučiavimo. Tad po kiekvieno valgio vaikai ir vyras turėtų rankos pabučiavimu padėkoti motinai ir žmonai. Rankos yra bučiuojamos ir iš meilės. Tai gal pats romantiškiausias ir dvasingiausias meilės pareiškimas. Taip pat ir kiekvienos moters rankos pabučiavimas, pasisveikinant ar atsiveikinant, dvelkia riterišku. Tai yra pagarbą rankoms, kurios mus visus nešiojo.

Pagarbą rankoms pasireiškia ir jų priežiūra, švara, jose įkūnytu grožiu. Tačiau neturime pamiršti, kad graži ranka yra nebūtinai ta, kuri kultivuojama fizine prasme. Ranka tampa graži tada, kai per ją reiškiasi siela. Galima net tvirtinti, kad per daug kultivuojamos rankos, auginant ilgus, darbui netinkančius nagus ir dažant nenatūralia spalva, dvelkia neestetišku dvasios tuštumu. Jeigu besimylintieji gali vienas kitam nemeluodami pasakyti: "ar tu žinai, kaip aš myliu tavo rankas" (P. Buck), tai šiaip kasdieniniame gyvenime atskiros kūno dalies kultas gal dvelktų nesveiku sentimentumu.

Jeigu kai kurie teisingai sako, kad gražiausias reginys žemėje yra, kai motina sudeda savo vaiko rankas.

prie šeimos židinio

VAIKŲ JAUTULINGUMAS

* **

JONAS MIŠKINIS

IETUVIŠKAS priežodis sako, kad geriausiai žmogų pažinsi, kai jis yra piktas, kai girtas ir nelaimei atsitikus. Kitaip sakant, tada žmogų geriausiai pažinsi, kai jis yra sujaudintas ir įvairių afektų paveiktas. Vaikų amžiuje įvairūs susijaudinimai yra labai reikšmingi. Jie geriausiai nusako vaiko pajėgumą, patologiškus nukrypimus ir tinkamumą vienokiam ar kitokiam darbui. Čia verta prisiminti prasmingą prancūzų priežodį: nedakėpėlis blaškosi, kvailys verkia, o protingas, apviltas ar ižeistas, nieko nesakydamas, pasitraukia. Mokykloje

mokydama jį maldos, tai galima drąsiai tvirtinti, kad aukščiausia rankų apoteozė yra rankos, sudėtos maldai.

Tad reikia, kad krikščionio rankos būtų Išganytojo rankų pasidauginimas, nes "Jis perėjo žemę, gera darydamas". Rankos, esančios artimo meilės ir širdies tarnyboje, yra vertos pagarbos. O juk pagaliau ir dieviškas apreiškimas skatina mus pasitikėti Dievo rankomis, kad, priartėjus mirčiai, galėtume ramiai tarti: "Į Tavo rankas, Viešpatie, atiduodu savo sielą" (Ps. 30, 6).

vaikų nesusipratimai ir ginčai dažnai įrodo šio priežodžio teisingumą. Taip pat atsitikus nelaimei, kai labiau pasireiškia žmogaus jausmai, galima geriausiai pažinti jo vertę. Bendrai, kai vaikas laisvai jaučiasi, namie ar mokykloje žaisdamas, tada galima lengviausiai pastebėti jo gabumus ir palinkimus.

Susijaudinimai arba staiga sukilę jausmai, vadinami afektais, parodo būdo savybes. Pavydas, kerštas, nusiminimas, ilgesys ir kiti panašūs jausmai tartum nurodo tolimesnę vaiko jausmų kryptį. Jautulingumas (afektyviškumas) labai glaudžiai rišasi su bendra kūno ir sielos struktūra. Vadinamas, afektai aiškiai parodo vaiko būdo savybes: normalumą, ištvermę, patologišką liguistumą. Afektai reiškiasi veido išraiška, judesiais, eisena, alsavimu, pulso pagreitėjimu ir t. t. Ypač jau paaugęs susivaldąs vaikas kartais moka vidaus jausmus sulaukyti ir paslėpti, bet toli gražu ne visiems ir ne visuomet tai pavyksta. Pastaruoju metu psichoanalizės mokslas įrodė, kad slėpimas ir tam tikrų jausmų nepareiškimas prasimuša pašamones keliu sapnuose.

Įsivyravę kai kurie jausmai kartais net išvaizdą pakeičia. Liūdesys, nusiminimas, baimė atrodo visai paprasti jausmai, bet didelis jų intensyvumas giminiuojasi su nenormalumu. Tačiau afektas reikia skirti nuo aistrų. Staiga sukilę įvairūs susijaudinimai greitai pasireiškia, visai užplūsdami sąmonę, o aistra, tarsi sielos gelmėse glūdinti jėga, yra pastovi ir laukianti tinkamos progos pasireikšti. Afektai, aptemdydami sąmonę, neleidžia apmąstyti elgesio pasekmių, o aistros veda į tikslą ir aiškiai numato visas pasekmes. Afektai, paliesdami sąmonę, ją išmuša iš vagos. Aplamai, afektai vaiko ir suaugusio žmogaus gyvenime yra daug didesnės svarbos negu mes manome. Pvz. malonumo afektai idėjų eigą paskatina ir pagreitina, o nemalonumo afektai sulauko. Kartais jie būna daug patvaresni negu protas. Pvz. meilės jausmai arba liūdesys dėl artimo žmogaus mirties kartais ilgai ir nenugalimai vyrauja.

Taigi, afektai nusako vaiko ir suaugusio žmogaus būdą, nustato darbingumo tendenciją, parodo bendrą kryptį. Perdėtas linksmumas, nesuvaldomas juokas kartais eina ligi pamišimo. Tai yra patologiški afektai, kai sujaudintas žmogus tampa visai be sąmonės. Afektai smarkiai sukrečia kūną ir neleidžia susivaldyti. Pyktis, kerštas, nuliūdymas staiga taip žmogų gali apsesti, kad jis pakrypsta į baisius darbus. Patologiški afektai kartais gali ilgesnį laiką bręsti ir tik mažu impulsu ypatingai pasireikšti. Patologiški afektai yra dažniausiai paveldėtos pairusios nervų sistemos pasekmė. Tačiau greta patologiškų afektų vaikuose galime rasti visą eilę nesuvaldomų patraukimų į impulsyvius veiksmus. Kartais be jokios svarbesnės priežasties vaiką apima nesuprantamas ir

nesuvaldomas traukimas ką nors daryti. Vaikas dažnai supranta, kad tai negerai, bet negali susilaikyti.

Valios impulsų arba afektų pasireiškimas glūdi: a) pavėluotame apmąstyme, b) valios nekintamume, c) nenormaliame išpūdingume. Aplamai, visi afektyviški veiksmai reiškiasi valios pakrikimu.

Dalinai reikia pripažinti visų afektų formavimosi centru lytišką brendimą. Lytiškas brendimas ilgainiui sukrečia visą jaunuolio konstrukciją ir kartais nepataisomai suardo. Prieš lytinį subrendimą vaikai labiau afektais vadovaujasi: yra impulsyvūs, dažnai pasiduoda kitų įtakai, linkę meluoti. Lytinio brendimo metu jaunuolis labai pasikeičia. Dėl to Freudas visur seksualizmą temato.

Psichologo Savičo tyrimu, lytiniam brendimui artėjant, krečiasi kūno išvaizda. Naujos reakcijos kuria naujas formas. Naujų reakcijų priežastis glūdi endokrininio aparato pasikeitime. Kiekvienas bręstas jaunuolis savotiškai tą periodą pergyvena. Greta kūno pasikeitimų reiškiasi ir psichiški nukrypimai: nepastovumas emocijų srity, nepasitenkinimas, savotiškas dvipusiškumas — iš vienos pusės užsispyrimas ir noras kovoti, o iš kitos pusės išsiblaškytas ir lėtumas. Taip pat pasireiškia nesidomėjimas, fantazijos lakumas, perdėtas egocentriškumas, palinkimas į gudravimą ir sofizmą, logikos painiava. Anot psichologo Ziehen, ypač lytinio brendimo metu pasireiškia įvairios psichinės ligos, paveldėtos iš tėvų. Šiuo metu ypač ryškiai prasimuša įvairūs nervų sukrikimai. Dėl visų šių priežasčių lytinio brendimo metu vaikai yra sunkiai suvaldomi. Jie tampa labai neramūs, linkę į avantiūrizmą, vis labiau ir labiau atsiskiria nuo tėvų.

Norint užauginti sveiką vaiką, yra reikalinga visa eilė kūniškos higienos dėsnių. Nemažiau reikšminga ir svarbi tėvų pareiga yra kreipti dėmesį į proto ir valios higieną. Įvairių emocijų pradai labai stipriai įsigali kūdikio amžiuje. Bloga priežiūra ir netinkamas auklėjimas kartais ir sveiką išnervina, suerzina ir sugadina, tad ką bekalbėti apie paliegiusius!

Šeimyninis jaukumas ir tėvų sugyvenimas savaime vaiko prigimtį auklėja, bet šeimos suirimas ir nesantikos visiškai pakerta vaikų jėgas ir laidžia bujoti ydoms.. Gražiai yra pasa-

kęs Goethe: "Jei nori būti mylimas — mylėk!" Psichiškai silpni vaikai yra viskam labai jautrūs. Ne baudimai ar pamokymai bei įrodinėjimai vaikus patraukia, bet gražus elgesys, nuoširdus tonas ir geras pavyzdys. Visi aiškinimai vaikui turi būti kreipiami ta prasme, kad tvirčiausias džiaugsmo ir laimės pagrindas yra gerumas, tvarka, ištikimybė. Dievo ir artimo meilė. Pedagogiškai religine praktika tinkamiausiai galima įeiti į vaiko sielos gelmes ir sušvelninti proto bei valios ydas. Dažna malda vaikas turi Dievą pamilti, Jam guostis. Jo suraminimo ir pagalbos laukti.

ŠVIESIOJI ŽMOGAUS VAIKYSTĖ JUOZAS KOJELIS

(“L. L.” konkurse premijuotas rašinys)

TU O METU, kai San Quentin kalėjime neseniai buvo vykdoma mirties bausmė vienam 22 m. žmogūdžiui, spaudos žmonės klausinėjo nusikaltėlio motiną. Pro ašaras ji įstengė kartoti vien šiuos žodžius:

— Mažytis būdamas, jis buvo toks geras, toks geras! Jie dabar jį nužudo. Jie nužudo mano gerą vaiką.

Gal tuo pačiu momentu, kai stipri elektros srovė konvulsijose tampė jauno vyro raumenis, nelaimingoji motina matė nekalto kūdikio šypsni, girdėjo krykštavimus, jautė švelnų prisilietimą. Tarsi potvynyje pakilusi upė palietė ją stipri prisiminimų srovė, pralaužusi dvidešimt metų laiko pylimą. Motina matė malonų, gerą ir gražų berniuką, verkiantį, žaidžiantį, gal be-

simeldžiantį. Gal į jos ausis grįžo kadaise girdėti žodžiai:

— Mama, kai aš užaugsiu, aš tau nupirksiu visą pasaulį. Aš tave padarysiu karaliene.

Gal tuo metu motiną užplūdo ir jos pačios kadaise svajotos svajonės apie sūnaus ateitį: "Gal jis kada nors bus didelis ir garsus, ir pasaulis stebėsis jo darbais. Ir aš būsiu laimingiausia motina pasaulyje".

Vienas Dievas žino, ką mąstė mirties kėdėje pririštas žmogūdys. Vargu jis prisiminė savo vaikystę. Laiko smiltys ir nusikaltimų purvai ją, tur būt, buvo per giliai užkasę. Gal jo ausyse šiurpiai klykė jo žudomos aukos ir aidėjo skausmingi pasigailėjimo maldaują žodžiai, jei mintis nebesusikoncentravo maldai, prašančiai nuo-

**Mindaugas
Mačiulis**

**Kristina
Žebrauskaitė**

**Aurelija Ginčiauskaitė
ir Jorūnė Jonikaitė**

Jaunieji menininkai, dalyvavusieji "Laiškų

dėmių atleidimo. Kas žino? Bet greičiausiai nei motina, nei sūnus įvyksio pasikeitimo suprasti nebeįstengė. Ji matė pradžia, jis — pabaigą; ji — šviesųjį, jis — tamsųjį tragiško gyvenimo galą.

Laiko grėsmė

Nuo šio mūsų laikams ir gyvenamajam kraštui charakteringo epizodo su skaitytoju noriu grįžti į lietuviškąjį gyvenimą ir paklausti, ar anas pasikeitimas būtų įvykęs, jei minėtąjį jaunuolį šviesusis vaikystės paveikslas būtų lydėjęs visa, tiesa, šiuo atveju neilgą gyvenimo kelią? Ir iš kitos pusės, ar motina ir tėvas, jei būtų stebėję prasidėjusį aštraus lūžio procesą, nebūtų ėmęsi efektingų priemonių jam sustabdyti? Yra stiprių davinių manyti, kad tai būtų galėję įvykti. Greičiausiai, kad to jaunuolio gyvenimo gija nebūtų nutrūkusi elektros kėdėje, bet prasitęsusi, jei ir ne į pasaulinės reikš-

mės garbę, tai bent į normalią padoraus žmogaus senatvę.

Mūsų vaikai, neklyskime, neturi specialaus imuniteto prieš laiko ir krašto dvasią. Jie išstatyti tai pačiai grėsmei, kaip ir visų kitų. Yra jau nerimą keliančių ženklų. Mums yra ir papildomų rūpesčių. Dangaus lemtimi mums pavesta savuose vaikuose pratęsti tautos gyvybę. Apgaudinėja save, kas nori šios pareigos išvengti: jis sąmoningai užsimerkia prieš Dievo ištiestą pirštą. Juk Dievas mus išgelbėjo ne tam, kad gardžius valgius valgytume, stiprius gėrimus gertume, patogiuose butuose gyventume. Jis pavedė mums didelę misiją — žmonijai išsaugoti krikščionišką lietuvių. Šią misiją atlikti galėsime, triūsdami savuose šeimų darželiuose, bet ne raudami tikras ar tariamas piktžoles svetimuose. Asmeninės atsakomybės kelias yra vienintelis ir tikrasis atsakymas į likimo lemties pastatytąjį uždavinį.

Nerijus
Paulionis

Kristina
Jarošiūnaitė

Jorunė Jonikaitė ir
Audronė Tamošiūnaitė

lietuviams" dešimtmečio minėjimo programoje. *V. Noreikos nuotr.*

Šviesioji žmogaus vaikystė

Šeima ir Bažnyčia, mokykla ir organizacijos, spauda, draugai ir realioji gyvenimo patirtis veda žmogų laiko laiptais į amžinybę. Deja, keistais paradokais per dažnai jaunas žmogus, dar gyvendamas šeimoje, jau išklysta iš šeimos, dar priklausydamas Bažnyčiai, jau nuklysta nuo jos, dar lankydamas mokyklą, jau palieka ją; sutinka blogus draugus, įsijungia į blogas draugijas, ir gyvenimo patirtis vyksta dvasinėje naktyje.

Yra vienas veiksnys, regis, niekada pedagogų reikiamai neiškeltas, nepabrėžtas ir neišpopuliarintas. Veiksnys, kuris žmogaus gyvenimo kryptį galėtų stipriai reguliuoti, tarsi kontrolinis mechanizmas, vedąs raketą tarpplanetinėje kelionėje. Veiksnys, nuo kurio žmogus negali nuklysti, atsipalaiduoti ir pabėgti. Tas veiksnys yra šviesioji žmogaus vaikystė.

Pamirštoji siela

Modernioji pedagogika, pasinešusi eksperimentalizmo keliu, domisi fiziniu ir dvasiniu vaiko vystymusi. Sudaromi testai, braižomos kreivės, sudarinėjamos lentelės. Auga šios rūšies mokslinė literatūra, tyrėjai garsina save, skubiai įvairiems testams savo pavardes priklijuodami, bet visame šiame knibinėjime pamirštas pats tiriamasis objektas — jaunoji žmogaus siela. Ir štai kodėl, augant faktų rinkiniams apie žmogų ir jo psichofizines apraiškas, kartu auga jaunimo nusikaltimai, ir tautos moralė pastebimai smunka. Lentelėse ir kreivėse nuskausta žmogus.

Taip pat tėvai, bandydami savo vaikams išsaugoti kūdikystės ir vaikystės momentus, fotografuoja juos gražiai aprengtus, filmuoja šokančius ir išskylaujančius ir vaikišką balsą užkonservuoja garsinėse juostelėse. De-

ja, ir šiomis moderniomis technikos priemonėmis neišsaugojame jiems šviesiosios vaikystės. Mat, susikoncentravę į medžiagines apraiškas — formą, judesį ir garsą, pamirštame tai, ką prieš 2000 metų jau romėnai suprato, jog "anima est melior pars hominis". Ir ta geresnioji žmogaus dalis — vaiko siela — tampa pamiršta. O sielos fotografavimui nereikia labai modernių priemonių, pakanka popieriaus ir plunksnos. Dvasiniam šviesiosios vaikystės paveikslui išlaikyti tėvai turėtų rašyti vaiko dienoraštį, pradedant pirmuoju jo gimtadieniu. Ir gimnaziją baigusiam jaunuoliui-ei, vietoje dabar praktikuojamos banko santaupų knygutės, foto albumo ar filmų kolekcijos, reiktų įteikti dienoraštį, kaip neįkainojamos vertės turta, stipriai įtaigojantį tolimesnį gyvenimo kelią.

Pilnutiniam šeimos gyvenimui

Ach, rašyti dienoraštį yra sunkiau, negu kam iškart gali atrodyti. Rašyti ištisinį dienoraštį reikia daug kantrybės ir ištvermės, ypač jei keli vaikai šeimoje. O tačiau yra įmanoma, ir nereikia tam specialių kvalifikacijų.

Kad tėvai turėtų dienoraščiui vertingos medžiagos, jie turi matyti vaiką, būti arti jo, gyventi su juo ir savo pačių gyvenimą įprasminti vaikuose. Gyvename ekspertų gadyne ir tiems ekspertams dažnai gan anksti pavedame savo vaiką: seselėms — poteriai, mokslas — mokytojams, sportas — instruktoriams, seksualinio gyvenimo faktai — draugams ir spausdintam šlamštui. Ir taip skubame stumti vaikus nuo savęs. Iš tolo gi stebint, vaiko dienos bus baisiai panašios viena į kitą, ir nieko vertingo neturėsime rašyti į dienoraščio lapus, gal tik registruoti ūgį, svorį, klaidingai tariamus žodžius ir krentančių dantų eilę.

Iš tikro gi tėvai turi būti tie ekspertai. Jie pirmieji, kurie moko poterių ir rašto, plaukti ir dviračiu važiuoti, jie pirmieji, kurie atskleidžia paslaptis ir faktus, išaiškina laiko tragiką, įveda į tremtiniškojo gyvenimo prasmę. Tik iš tokio vaikų - tėvų bendradarbiavimo gali išaugti pilnutinis šeimos gyvenimas, kurio akimirkos vertos išsaugoti ateičiai.

Vieno dienoraščio ištraukos

Šių žodžių autoriui teko vartyti vienoje šeimoje vedamus dienoraščius. Štai charakteringesnės tų dienoraščių ištraukos:

a. *Dienoraštyje atsispindi laiko įvykiai:*

1958. II. 2. D. rytoj pirmą kartą peržengs angliškos mokyklos slenkstį. Ji nedrąsi, ir, atrodo, kad šis įvykis ją labai jaudina.

1958.II. 3. Visą naktį D. blogai miegojo. Dažnai atsibudavo ir šaukdavo mus.

— Aš negaliu užmigti, aš laikau akytes užmerkusi.

D. jautė, kad įeina į mokyklą ir kad ilgas, ilgas mokyklinis kelias prieš akis. Ir kai po daugelio metų paliksi, D-te, mokyklos suola, tu jau nebebūsi ta maža pas tėtį ir mamą visus skundus nešanti mergytė... ir tėtis su mama jau bus nebe tie patys. Ir visas gyvenimas bus daug, daug pasikeitęs. Kai rašau šiuos žodžius, žmogus pirmą kartą įstengė pakelti medžiagą nuo žemės į erdves ir ten pakabinti, tarsi mėnulį... Kur nueis žmogus? Tu, D., būsi didžiųjų įvykių liudininkė. Ir tu toli nueisi su žmonija, tik nenuaik toli nuo savo tėvelių, nuo lietuvybės, nuo doro gyvenimo kelio.

b. *Vaikų sąmojus:*

1957. IX. 14. D. klausia savo 4-tę sesytę R.:

— Ką tu myli?
 — Aš myliu mamytę, tėvelį, broliuką ir sesytę.
 — Ar tu myli pati save?
 — Taip, myliu.
 — Jei myli save, tai pabučiuok, — sako D. R. kiek sumišo, bet paskui pabučiavo sau į ranką.

c. Pasikalbėjimas apie mirtį:

1959.IX. 29. R. (5 m.) pakalbėjo vakaro poterėlius: "Ačiū, Dievuli, Tau už dienele" ir, kai maldelę baigė už mirusius senelius ir dėdę K., pasakė:

— Dėdė K. miręs. Man juokinga.
 — R., visi miršta, ir mes mirsime.
 — Kas tada bus, kai mes mirsime?
 — giliai mąstydamą klausė R.
 — Jūsų vaikučiai gyvens, kiti žmonės gyvens.

— O kai visi žmonės mirs, kas paims pinigus? — susirūpino R. Paskui labai susikoncentravusi klausėsi tėtės aiškinimo.

Mirsime visi. R., ir tie žodžiai, kuriuos šiandien rašau, gal ilgiau gyvens už tėtį, mamą ir už jus, vaikai. Ir paskutinei dienai nusileidus, jei būsime verti, vėl susirinksime kartu į vieną vietą, į Viešpaties padangtes. Vėl žaisime, kalbėsime ir pasakas seksime, kaip šiandieną, kada jūs esate mažučiai. Ten nebereikės pinigų, o mūsų džiaugsmas niekad nesibaigs.

d. Senelio laiškas:

1957. III. 1. Visi skaitome iš Lietuvos gautą senelio laišką. Jis rašo iš rusų pavergtos Lietuvos: "Ir anūkus mokykit lietuviškai, nors ir Amerikoje gyvenate. Vaikai tegul bus lietuviai. Gal kada panorės grįžti į Lietuvą. Lietuva visų mūsų brangi tėvynė." Vaikai, čia jums senelio testamentas. Gyvendamas baisioje priespaudoje ir skurde, matote, kokiais dalykais jis

V. Noreikos nuotr.

1. Nijolė Jankutė skaito savo poeziją;
2. Solistė Marija Bankevičienė ir akompanuotojas Manigirdas Motekaitis.

rūpinasi. Ir mama su tėčiu nori, kad grįžtumėte į Lietuvą ir jai dirbtumėte.

e. Angelas Sargas:

1956. V. 11. Bažnyčia moko ir yra toks visuotinis įsitikinimas, kad Angelas Sargas ypatingai globoja vaikučius ir saugo juos nuo nelaimių. Šiandien ir man toks ypatingas įvykis atsitiko. Grįžau jau temstant, dirbęs apie namus. Žiūriu, durys iš lauko į prieangį ir iš prieangio į virtuvę atidarytos. Pagalvojau, kad jau šalta ir reikia duris uždarinėti. Stipriai smūgiu užtrenčiau lauko duris ir apsisukęs norėjau

padaryti tą patį su antromis durimis į virtuvę. Jau pagriebiau už durų trenkti, tik kažkas stuktelėjo į galvą, tarsi fiziniu smūgiu ir aiškiai pasakė: "Ne!" Aš tik lengvai bepastūmiau duris. Staiga suriko R. (22 mėn.), kuri stovėdama virtuvėje, laikė įkišusi pirščius tarpduryje. Lengvai besiverdamos durys prignybo visus mažyčius pirščius, bet nesužalojo. Jei kiek stipriau, galėjau nukirsti visus dešinės rankos pirštus.

Tegu tavo pirštai visada tik gera tedaro. Juos tau išgelbėjo aktyviu įkišimu tavo Angelas Sargas.

...

Ar nereikėtų tėvams, nuoširdžiai susirūpinusiems savo vaikų ateitimi ir jų lietuviškumu, dienoraščių rašymo idėją patiems praktikuoti ir populiarinti kituose. Jų rašymas pačių tėvų žvilgsnį labiau sukonzentruos ties vaikais, o vaikams gražins šviesiąją jų vaikystę.

Nijolė Jankutė

VIEŠNAGĖ

Jeigu tik vieną kart banga nuplaus tau kojas
Ir debesų išvelgsi užmirštas pilis —
Tada saulėlydis, takus išklojęs
Auksu, nuves tave į pasakų šalis.

Ir pasitiks tave ten rojaus sodai,
Skambėdami sidabro obuoliais,
O deimantiniai žydro uosto molai
Riš baltą jachtą inkarais.

Ten rūmė debesų plevens didingos ugnys.
Puotaus ten karaliūnai, laukdami tavęs.
Skardūs trimitai ir užkimę būgnai,
Apsvaigę kris į purpuro gelmes ...

Taip pro vartus žvaigždėtus tu tenai įeisi
Į karalystę savo iš sapnu
Ir, susitikęs prarastą vaikystę, žaisi,
Kol pamatysi, kad iš pasalų

Išvest atgal tave gyvenimas atėjo
Ir užgesino vakaro žaras,
Ir užpūtė deglus visų alėjų,
Ir pilį paskandino į marias.

Turėsi grįžti liūdnas, išvogtas iš puotos —
Bus didelė ir vieniša naktis.
Visus kelius i ten, visus svajotus,
Pajūrio vėjai smėliu užpustys ...

-KENTĖJIMAI tai yra dieviška dieta, kuri, nors žmonėms nemaloni. Dievo yra skiriama brangiausiems vaikams, kaip geras, nors ir kartus, vaistas, — rašė I. Walton.

Nė vienas žmogus neišvengia kentėjimų mokyklos, tik ne visi šioje mokykloje yra geri mokiniai. Bet čia galima labai daug ko išmokti. Teisingai sako M. Moravskis:

— Kaip gi daug dorybių pasiliktu pasaulyje nežinomų, jeigu nebūtų kentėjimų. Kantrybė, gailestingumas, ryžtingumas, kuris nepaiso jokių pavojų nei mirties, pasiaukojimas aukštesnių siekimų tarnyboje, kilnumas, kuriuo mus stebina krikščionių didvyriai, yra kilę tik iš kentėjimų.

Ryžtingi mirtininkai

Kentėjimų mokyklą išėjęs žmogus gali didžiai savo sielą praturtinti ir skaidriai spinduliuoti į kitus. Vokietijoje buvo sunkiai sužeistas vienas kalnų gyventojas krintančio nuo aukštųjų akmens. Uolos gabalas jam sutriuškino nugarkaulį. Jis buvo nugabentas į ligoninę, bet pasiliko neišgydomas ir pats jautė, kaip vienas po kito apmiršta jo sąnariai. Jisai suprato, kad mirtis diena iš dienos vis artėja.

Pusę metų jisai grūmėsi su savo likimu ir net su pačiu Dievu, bet pagaliau gėris jame laimėjo. Jis vėl tapo smagus, tvirto būdo vyras, kaip anksčiau, tik bejėgis dėl ligos. Bet jis jau įstengė gėriu spinduliuoti. Nekartą, kai ligoninėj atsirasdavo žmogus, kuris jau nieko nebenorėjo žinoti nei apie Dievą, nei apie Bažnyčią, nei apie ku-

nigą, ligoninės seselė į jo kambarį atveddavo tą sužeistą kalnietį, ir po kokios valandos, pasikalbėjęs su šiuo ryžtingu mirtininku, ano atšalėlio širdy išsižiebdavo nauja aukštesnio pasaulio kibirkštis.

Austrijos sostinėje Vienoje 1904 m. buvo palaidota Monika Gruentzer. Ji buvo septynis kartus operuota. Po paskutinės operacijos 1898 m. iki pat mirties ji tegalėjo apleisti savo ligoninės lovą tik trumpoms valandoms. Atrodo, kad nebuvo nė vienos dalelės jos kūne, kurios nevarstytų skausmai. Ir vis dėlto ta kenčiančioji įstengė rašyti apie kentėjimų paguodą ir džiaugsmą:

— Dėkoju Dievui už savo kentėjimus... Dažnai sau sakau: "Noriu siekti šventumo, noriu laimėti sielas..." Išsirinkau savo padėjėją Sopulingąją Motiną ir jos meldžiu, kad padėtų man pamilti savus kentėjimus.

Pasaulinio karo metu buvo sunkiai sužeistas vienas ulonas. Granata jam sukapojo ranką. Prie jo lovos lauko ligoninėje sėdėjo kapelionas ir jį guodė. Paklaustas, kaip jaučiasi, sužeistasis tarė:

— Kai skausmai pradeda nepaprastai deginti, aš visada pakeliu akis aukštyn.

Ir jo akys nukrypo į kryžių, kabojusį ant sienos.

Pirmojo pasaulinio karo metu karys W. Bauer sužeistas išgulėjo penkias paras kovos lauke. Pagaliau jis buvo surastas ir nugabentas į ligoninę, kur jis greit mirė. Jo dienoraštyje buvo rastas toks įrašas:

— Jei tokia Dievo valia. Jam tebūna mano paskutinis pasveikinimas...

Penkios dienos kaip aš čia guli tamsiame miške. Esu arti mirties iš bado. Daug kartų meldžiau Dievo pagalbos, bet jos nesulaukiau; vis tiek pasilieku ištikimas Dievui ir nesiskundžiu. Mano laikas jau yra atėjęs. Greit būsiu jau savo amžinoje tėvynėje, prie savo gražiojo krašto brolių. Iki pasimatymo danguje!

Tikrai yra prasmingas vysk. Spalding žodis:

— Nėra išmintingas tas, kuris nėra priėmęs kentėjimų krikšto.

Iš rašytojo autobiografijos

Žmogus įstengia iškilti aukščiau ligos kentėjimų, ką liudija ištrauka iš Edvardo Livingstono Trudeau "Autobiografijos". Jis rašo:

— Kai žvelgiu atgal į savo gyvenimą, tuberkuliozė glūdi kaip visada esąs atkaklus priešas. Ji išplėšė mano brangiausius ir man atnešė pirmuosius didžius kentėjimus. Ji sukretė mano sveikata, kai dar buvau jaunas ir stiprus, ir atbloškė mane į šį tolimą kraštą, kur aš stebiu jos žudantį veikimą aplink save. Tačiau toji kova su džiova man atnešė toki patyrimą ir paliko tokius atsiminimus, kurių nemaninyčiau į visus Indijos turtus.

Samuel Lane Loomis rašė:

— Išmintingas žmogus ligos kambarį laikys mokykla, kur, Dievo malonei padedant, galima išmokti didžiųjų dalykų. Ligos kambarį jis laikys kovos lauku, kur su Dievo pagalba galima pasiekti didžiųjų pergalių ir triumfų. Jį laikys sodu, kur, Dievui padedant, galima rinkti kvapias gėles ir ragauti ramybės bei šventumo vaisių.

Kartą ligos patalė gulėjo 20 metų vyras, sirgęs jau keletą metų. Palaipsniui jį apėmė paralyžius, ir jis negalėjo pajudinti nei savo galvos, nei kojų. Tik dar galėjo rankas valdyti. Tačiau

atėjo diena, kai ir jo kairioji ranka atsisakė būti valdoma. Ligonis pratarė:

— Dabar jau esu priverstas atsižadėti to džiaugsmo — sunerti rankas, tačiau tą auką mielai pakelsiu, aukodamas už tuos, kurie jau niekada nebenori maldai sunerti savo rankų...

Liga krikščioniui

Didysis vengrų rašytojas ir kalbėtojas Tihamer Toth pasakoja apie vieną daug kentėjusį ligonį, iš kurio išgirdo šiuos žodžius:

— Daug lengviau yra kentėti, kai prieš akis laikai kryžių ir gali mąstyti apie kenčiantį Kristų.

O didysis prancūzų filosofas Pascal net galėjo paskelbti, kad "krikščioniui liga yra normali gyvenimo padėtis".

Rašytojas De Maistre savo aprašymuose apie Peterburgą kalba apie jaunutę aštuoniolikos metų mergaitę, kurios galvą ėdė vėžys. Per penketą ligos metų jau ji buvo netekusi ausų ir nosies. Liga ir toliau ėdė jos jauną kūną. Bet iš jos lūpų nesiveržė skundai, o tebuvo galima girdėti tik meilės ir kantrumo žodžiai. Kai po ilgų nemigo naktų jai buvo pareikšta užuojauta, ligonė atsiliepė:

— Nesu jau taip nelaiminga, kaip manote. Dievas man suteikė malonę nemąstyti apie kitus dalykus, tik apie Jį patį.

Duokite man revolverį!

Prancūzijoje, Nevers ligoninėje, gulėjo sunkios ligos išvargintas ligonis. Pagaliau jis ėmė prašyti jį slaugiusią seselę, tardamas:

— Sesele, duokite man revolverį. Jau daugiau nebegaliu. Duokite revolverį!

Seselė valandėlę pagalvojo ir tarė, įteikdama ligoniui kryžių:

— Štai ginklas, kurio dabar jums kaip tik labiausiai reikia.

Vienas chirurgas pasakojo, kad jokia kita operacija jam nepaliko tokio įspūdžio, kaip vieno jauno klieriko operacija. Jo sveikatos stovis neleido panaudoti migdančių vaistų. Didžiojo skausmo valandoje seminaristas tyliai pratarė:

— Da robur, fer auxilium — Viešpatie, duok jėgos, suteik pagalbos!

Apie tai pasakodamas, gydytojas pridėjo:

— Kiekvienas stiprybės ieško ten, kur gali. Tikiu, kad mano pacientas jos ieškojo tikriausiame šaltinyje.

Šv. Grigalius I rašė:

— Ligoniams reikia priminti, kad jie yra Dievo vaikai, ką įrodo jau vienas faktas, kad juos lanko Dievo ryškios smūgiai. Jeigu Dievo planuose nebūtų numatyta jiems po šių baudimų suteikti amžiną paveldėjimą, Dievas jų nevargintų kentėjimų mokykloje.

Ir šv. Pranciškus Salezietis viename savo laiške moko, kad "ligą reikia paversti malda". Giliai šį dalyką išvėgė ir šv. Augustinas, sakydamas, kad "gyvenimo skausmai yra lyg jūrų vandens: jie praranda kartumą, kai kyla aukštyn".

Paskutiniai žodžiai

Bonos mieste vienam vyrui liga įsimetė į liežuvį. Beliko vienintelė išeitis — liežuvį nupiauti. Prieš operaciją gydytojai pasakė ligoniui:

— Po valandėlės jūs jau nebegalėsite kalbėti. Jeigu turite ką nors svarbaus pasakyti, sakykite dabar.

— Garbė Jėzui Kristui! — tarė trupčiuką pagalvojęs ligonis. Šiam tvirtabūdžiui vyrui taip tamsios ateities akivaizdoje prieš akis stovėjo ne nusiminimas, bet aukštesnis reginys, kuriam neturi įtakos liga ir nesveikata.

Snieguotose Alpėse kartą sunkiai susirgo prie mažos koplytėlės gyvenąs kunigas. Aplinkui siautė baisi pūga. Staiga į jo duris pasibeldė sušalęs, apsnigtas žmogus ir pranešė, kad sunkiai sergąs ligonis šaukiasi kunigo. Kalnuose toje vietoje buvo daug tarpeklių. Važiuoti nebuvo įmanoma, o pėsčiam nueiti pas ligonį reikėjo trijų valandų. Kunigas silpnu balsu pasakė, kad jis yra ligos parblokštas, jokių būdu negalys nueiti, todėl patarė pakviesti kunigą iš kitos parapijos. Praslinko šešios valandos, ir tas pats žmogus vėl grįžo, pranešdamas, kad ligonis nesutinka eiti išpažinties pas kitą kunigą, būtinai šaukiasi jo.

Sergąs kunigas paprašė parūpinti neštuvus. Paima Švenčiausiąjį ir, audrai siaučiant, nešamas pas ligonį. Kalnais keliauti tokioje pūgoje buvo be galo sunku. Bet pagaliau pasiekė tą vietą. Sunkiai sergančio kunigo neštuvai pastatomi prie ligonio lovos. Jis susitaiko su Dievu. Šventoji Eucharistija jį sustiprina, bet kunigas, tyliai alsuodamas, tokios sunkios kelionės nukamuotas, užmigo amžinuoju miegu... Bet vis dėlto jis pasiliko gyvas žmonių atmintyje, kaip herojus, kuris, nepaisydamas savo mirtinai sunkios ligos, įstengė atnešti paguodą kitam sergančiam ir pagalbos reikalingam broliui.

Prelatas Gay sakydavo, kad kiekvienas kentėjimas — tai Nukryžiuotojo pabučiavimas. Yra sunkus ligos ir kančių kelias, bet kokius naujus horizontus jis atskleidžia! Gabrielė Petkevičaitė — Bitė labai tiksliai yra pasakiusi:

— Kūno akis gyvuliukams praplėšia pati gamta, o žmonėms — sielos kovos. Ir tik sielos kančių aštriais spygliais išklotas kelias nuveda žmogų pro pasaulio klaidų labirintą prie saulėto idealų aukuro.

rūpimieji klausimai

KU - KLUX - KLAN

* * *

JUOZAS VENCKUS, S. J.

LE VIENAS jau bus apie šią organizaciją girdėjęs ir ne vienas norėtų apie ją ką nors daugiau sužinoti. Ku-Klux Klan yra daugiau ar mažiau slapta organizacija. Ji susikūrė tuojau po Amerikos Civilinio karo. Reikia atsiminti, kad Jungtinių Valstybių pietuose buvo susikūrusi Valstybių Konfederacija, į kurią įėjo South Carolina, Georgia, Florida, Alabama, Mississippi, Louisiana, paskui dar prisidėjo Texas, Arkansas, Tennessee, North Carolina ir Virginia. Ši konfederacija norėjo nepriklausomybės — norėjo atsiskirti nuo Unijos. Dėl to kilo Civilinis karas, kurs tęsėsi nuo 1861 iki 1865 metų. Karas buvo žiaurus, kaip paprastai karai esti tarp brolių. Kadangi pietuose yra daug negrų, kurie anais laikais dar tebebuvo vergai, federalinė Lincoln valdžia pažadėjo ir paskui iš tikrųjų davė negrams laisvę. Buvo manoma, kad jie sukils prieš savo ponus ir palaikys federacijos valdžią. Valstybių konfederacija karą pralaimėjo. Buvo sudaryta visų valstybių unija su federaline valdžia Vašingtone. Dabar pietuose prasidėjo persiorganizavimas. Negrai tapo laisvi piliečiai, gavo balsavimo

teisę ir galėjo patekti į valdžią. Kilo klausimas, kas valdys: baltieji, ar negrai, kurių skaičius buvo didesnis.

Po civilinio karo konfederacijos kariuomenės veteranai susiorganizavo į socialinį klubą, kur jie linksmai praleisdavo laiką. Bet vėliau, matydami, kad federalinė respublikonų valdžia labai palaiko negrus, o baltuosius palieka nuošaly, labai užsigavo ir pradėjo organizuotis į ginkluotus būrius. 1866 m. Pulaski mieste, Tennessee valstybėje, jauni kariškiai sukūrė organizaciją, kuriai nustatė labai aiškų tikslą — ginti baltosios rasės teises prieš negrus. Bet jie nutarė taip pat kovoti ir prieš baltuosius, imigravusius po civilinio karo iš šiaurės. Tie imigrantai stengėsi su negrais gerai sugyventi ir politiškai bei ekonomiškai išnaudoti naują padėtį. Kadangi tie atėjūnai nebuvo turtingi, vietiniai pasityčiodami juos vadindavo "carpetbaggers" (carpet - bag yra tam tikros rūšies lagaminėlis, kuriuo nešini ateidavo iš šiaurės imigrantai). Naujosios organizacijos nariai taip pat kovodavo ir prieš vietinius baltuosius, kurie palaikydavo santykius su negrais ir pritardavo naujai federalinės valdžios politikai.

Tie vietiniai baltieji buvo vadinami "Scalawags". Naujos organizacijos vardas buvo paimtas iš graikiško žodžio "kuklos" — ratelis, o klan arba clan Airijoje ir Škotijoje reiškia vienos genties žmones. Ku-Klux Klan buvo slapta pusiau kariška organizacija, turinti tikslą išlaikyti tarp negrų baltųjų pirmenybę. Jie save vadindavo riteriais. Vakaraus arba naktimis jie išjodavo iš miškų, apsisiautę plačiomis baltomis skraistėmis, užsidėję kaukes ir aukštas kieto popieriaus smailas skrybėles. Jie užpuldavo negrus, visai gąsdindami, plakdami bizūnais, o kartais net nulinčiuodami. Kad žmonės neišgirstų arklių kanopų dundėjimo, arkliams kojas apvyniodavo skarmalais. Kadangi tada negrai dar buvo labai neišsilavinę ir be galo prietaringi, tai iš baimės jie kartais net mirdavo, pamatę tuos Ku-Klux Klano keistuosius riterius. Negrai bijodavo eiti balsuoti ir dalyvauti viešame gyvenime.

1867 m. tie riteriai sumanė persiorganizuoti ir sustiprinti savo eiles. Tais pačiais metais suvažiavo delegatai į Nashville, Tennessee. Visiems šios organizacijos pareigūnams buvo suteikti labai skambūs mitologiški vardai. Pirmininkas buvo pavadintas Aukščiausiuoju Nematomos Imperijos Burtininku. Jo rezidencija buvo Memphis mieste. Pirmininkas turėjo 10 patarėjų, vadinamų Paslaptingomis Dvasiomis. Kiekvienas patarėjas buvo pavadintas atskiru vardu. Štai kai kurie jų vardai: Didysis Karalystės Slibinas, su aštuoniomis Hidromis (patarėjais); Didysis Titanas, su šešiomis Furijomis; Didysis Kiklopas, su dviem Sakalais.

Žmonėms ši organizacija buvo tikra pabaisa. Ypač šiurpų išpūdį darydavo jų apranga — tie platūs balti apsiaustai, kurie, jojant ant arklių, ple-

V. Noreikos nuotr.

1. "L. L." dešimtmečio programos dalyviai
2. "Aušros Vartų" skautės įteikia redaktoriui dovaną;
3. Dalis svečių. Pirmos eilės viduryje sėdi kons. P. Daužvardis su Ponia.

vėsuodavo lyg koki šmėklų sparnai. Atrodė, lyg tai būtų iš kito, požeminio pasaulio keršijančios dvasios. Tuoj apie juos kilo keisčiausių ir nuostabiausių pasakų bei legendų. Žmonės taip buvo įbauginti, kad federalinės valdžios kariuomenė turėdavo jiems padėti.

Ku-Klux Klan neturėjo tikslo kovoti prieš teisėtą valdžią ir prieš valstybės įstatymus, taip pat nesiekė nė pietinių valstybių atskyrimo nuo šiaurės, nors jie patys daugiausia buvo kilę iš konfederacijos valstybių. Savo oficialiuose dokumentuose jie tvirtina, jog jie tik gina nekaltuosius, nuskriaustusius ir našlaičius. Jeigu koks nors negras nuskriausdavo baltąją moterį, tai jis būtinai turėdavo žūti nuo šios organizacijos narių rankos. Jie ištraukdavo tokį nusikaltėlį net iš kalėjimo ir nulinduodavo. Ir teismams, ir prisiekiusiems, ir policijai sunku buvo prieš šią organizaciją kovoti, nes visi bijodavo jų keršto.

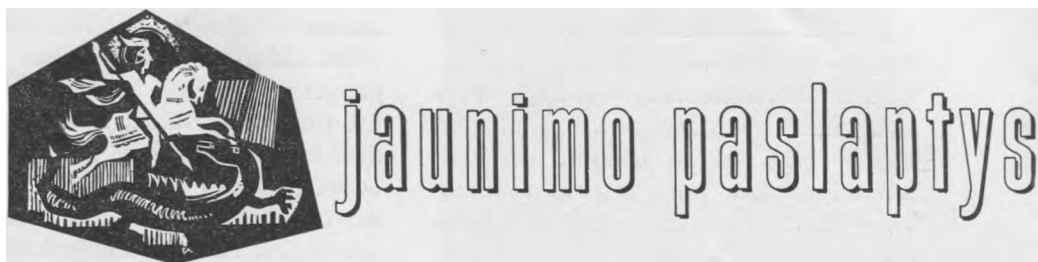
Ku-Klux Klan narių skaičius buvo pasiekęs net pusės milijono. Šiai organizacijai priklausė geriausių šeimų vyrai. Be abejo, kad jie apsaugojo baltųjų teises ir gynė nuo negrų, bet vis dėlto labai trukdė tvarkingą šalies valdymą, teismus ir policijos veiklą. Pasitaikydavo daug žiaurių žmogžudysčių. Buvo atsiradusių ir kitų panašių slaptų organizacijų, kurių tikslai buvo tie patys, kaip ir Ku-Klux Klano, pavyzdžiui, "The Knights of the White Camelia". Visi pajuto, kad negalima toliau tokių organizacijų toleruoti. Kongresas paskyrė komisiją visam šiam reikalui ištirti. 1871 m. buvo praveistas įstatymas, vadinamas "Force Bill" prieš slaptas organizacijas. Nuo tada Ku-Klux Klano reikšmė pradėjo mažėti.

Ku-Klux Klan XX amžiuje

Dabartinis Ku-Klux Klan maža ką bendro teturi su buvusiuoju, išskyrus gal tik vardą. Jo tikslai visiškai pasikeitė. Organizacija buvo atgaivinta 1915 metais. Iškilmės vyko padėkos dieną ant Stone Mountain kalno viršūnės, Georgijos valstybėje, prieš didelį ugnimi apšviestą kryžių. Ku-Klux Klan labai nusistatė prieš imigrantus, prieš žydus ir prieš katalikus. Imigrantai buvo vadinami ignorantais (Know-Nothing). Tos grupės ir organizacijos, kurios buvo nusistačiusios prieš imigrantus, buvo pradėtos vadinti "Know-Nothing" partijomis. Tokios partijos pradėjo kurtis apie 1850 metus.

Reikia atsiminti, kad praėjusiame šimtmetyje imigracija į Jungtines Amerikos Valstybes buvo nepaprastai didelė. Sakoma, kad 1825 - 1845 m. imigravo virš milijono žmonių. Čia gimusieji amerikiečiai pradėjo labai jaudintis. 1845 - 1850 m. Airijoje buvo didelis badas. Tada labai daug airių imigravo į Jungtines Valstybes. Be to, airiai buvo katalikai, o senesniosios kartos gyventojai buvo daugumoje protestantai, todėl nusistatymas prieš imigrantus dar labiau padidėjo. 1850—1855 m. imigravo apie du milijonus žmonių. Čiagimiai pradėjo labai smarkiai organizuotis, rinkimų metu stengėsi pravesti savo atstovus, kad pasakui, turėdami daugumą atstovų, galėtų pravesti įstatymą, varžantį imigraciją.

Svarbiausias šio judėjimo asmuo buvo William J. Simmons, kuris buvo naujojo Ku-Klux Klano Didysis Burtininkas (Imperial Wizard). 1920 m. organizacijoje įvyko dar daugiau pasikeitimų. Buvo pakviesti du profesionalai propagandistai: Edward Clarke ir Elizabeth Tyler. 1925 m. narių skaičius pasiekė net šešis milijonus. Nario mo-

LAIMĖ

* **

VANDA FRANKIENĖ

ENI C R E A T O R skambėjo taip švelniai ir iškilmingai, tarytum būtų iš aukštybių leidęsi žemyn šventųjų balsai. Ir toji mažytė, nublukusiomis sienomis, šv. Patriko bažnytėlė kažkoku jaukumu bei šventumu pasipuošė. Iš altoriaus žvelgė Viešpaties veidas, pilnas skausmo, atleidimo ir begalinės

meilės į jaunuosius, klūpančius prieš Jį.

Jaunoji — visa baltutėlė, kaip lelija. Iš po jos šydo auksu švietė geltoni plaukai; į Viešpatį buvo nukreiptos žydros jos akys. Jaunasis — gražus, lieknas juodakis, gelsvu veidu, tamsiaplaukis. Visi pabroliai panašūs į jaunąjį: juodbruviai, juodakiai — ir

kestis buvo 10 dolerių. Moterys taip pat buvo priimanos. Simmons sakė: "Mes kovojame prieš žydus, nes jie nėra krikščionys, mes esame nusistatę ir prieš katalikus, nes jie yra prižadėję ištikimybę Vatikanui, kuris yra svetimas Jungtinių Valstybių valdžiai."

1922 m. Simmons perdavė valdžią Hiram Wisley Evans, kuris buvo ypatingai nusistatęs prieš žydus. Jis juos vadindavo visokiais paniekos žodžiais. 1928 m. demokratai buvo pastatę kandidatą į Amerikos prezidentus kataliką Alfred E. Smith. Ku-Klux Klan dėjo visas pastangas, kad tik tas kandidatas nepraeitų. Ir nepraėjo. Kai Vokietijoje užviešpatavo nacizmas, Hitleris buvo atsiuntęs net savo atstovą tartis

su Evans, kaip pradėti bendrą kovą prieš žydus.

1939 m. Ku-Klux Klan pradėjo leisti žurnalą, vardu "Fiery Cross", kurio tikslas esąs pagerinti čia gimusių baltosios rasės anglosaksų protestantų reikalus. Bet vis laikas nuo laiko būdavo galima išgirsti, kaip jie, užsidėję kaukes, vykdavo įvairius užpuolimus. 1941 m. pasirodo leidinys, vardu "The International Jew", kuris ragina kovoti prieš žydus ir įsteigti jiems Ghetto — apgyvendinti kokioje nors atskiroje miesto dalyje.

Taigi, trumpai galima pasakyti, kad dabartinis Ku-Klux Klan yra baltosios rasės protestantiškas sąjūdis, kovojąs prieš žydus, katalikus ir imigrantus.

taip kontrastiškai nesideriną prie švie-
siaplaukių pamergių.

Pirmuose suoluose — jaunųjų tėve-
liai, giminės ir pažįstami. Jaunojo pu-
sėje — visi judrūs, linksmi ir paten-
kinti. Jaunosios pusėje, pirmame su-
ole, — jos motina. Vargu ar matė kada
šios bažnyčios statulos žmogaus vei-
de tiek skausmo, tiek nedalios ir var-
go, kiek visa to buvo dabar susikaupę
šios motinos veide. Ir jos apdaras:
juoda suknelė, juoda skrybėlaitė —
lyg tamsi naktis ją apglėbė. Tiktai bal-
tutė orchidėja, prisegta prie krūtinės,
atrodė tarsi paklydęs drugelis — užuot
nutūpęs ant gyvo žiedo, pateko ant
juodo kryžiaus. Nesuvaldomos ašaros
rieda iš nuleistų žemyn akių ir mal-
da — skundas kyla prie Viešpaties —
ne iš maldaknygės, bet iš sielos gel-
mių — žmogiškais žodžiais: "Dieve,
Aldutė išteka už svetimtaučio — indė-
nų kilmės amerikiečio ... Mudviejų su
Antanu duktė ... Antanas Sibire kan-
kinio mirtimi mirė iš meilės savajam
kraštui. Sūnus Algis — partizanas, iš-
sižadėjęs jaunystės džiaugsmų, kovo-
jo ir žuvo už tėvų žemę. O Aldutė —
svetimtautį pasirinko. Viešpatie, aš da-
riau, ką galėjau: aiškinau, prašiau,
maldavau — nieko nepadėjo... Pasa-
kė: išeis iš namų, jei neleisiu, nes to-
kio gero ir kilnaus vyro ji niekad
nebesutiksianti gyvenime. Gi Rimas,
Kęstutis — savi, lietuviai — tokie geri
ir dori. Mėgo jie Aldutę ir norėjo su-
rišti su ja savo gyvenimą. Ji atsisakė.
Nesutiko. Dieve, atleisk! Rodos, iš pat
mažens auklėjau ją tikiybinių ir tauti-
nėjų dvasioj. Ir kokie bus dabar mano
dukrelės namai: svetima kalba... O
kur mūsų mieli papročiai, mūsų šven-
tės? Arba vėl: kokie bus tie anūkė-
liai? ... Aldutė sako, kad jie bus lie-
tuvuiukai. Bet vargu. Aš netikiu ... Tik-
rasis tikėjimas ir malda ar bus tuose

namuose? Bus, turi būti, nes Aldutė
giliai tikinti. Ir ji didžiuojasi tuo, kad
jis dėl jos perėjo į katalikybę. Viešpa-
tie, tai gerai. Dėl to ir man šviesiau,
nes viena paklydusi siela grįžo pas
Tave. Jis buvo kažkoks sektantas. Die-
ve, atleisk man ir suteik mano sielai
ramybę, o Aldutei laimę, kuria ji taip
tiki ir išsižada visko. Antanėli, Alge-
li: jei girdit mane, atleiskit man. Aš
visą sielą įdėjau, auklėdama Aldutę.
Man atrodė, kad iš jos išeis tikra lie-
tuvaitė, bet nelaimė ..

Skausmas iškreipė kenčiančios mo-
tinos veidą dėl dukros paviršutinišku-
mo ir nesugebėjo jaunystėje suprasti,
kuris kelias veda į šeimos laimę.

— Jau po jungtvių, — sako jos bi-
čiulė, artima jai dar iš jaunystės dienų.
Ji atlydėjo Rimienę į bažnyčią ir
padėjo suruošti kuklias vestuvių vai-
šes. — Dėl Dievo meilės — nusišluos-
tyk ašaras! Ir atsimink: tavo Aldutė
nėra pirmoji, nei paskutinioji lietuvai-
tė, ištekanti Amerikoje už svetimtaučio.
Tėvai kenčia, sielvartauja, o vaikai
nieko neboja. Daug jau tų mišriųjų šei-
mų yra ir išsiskyrusių. Bet tikėkim,
kad Aldutė bus laiminga.

Pirmieji vedybinio gyvenimo me-
tai tiek daug džiaugsmo ir laimės at-
nešė Aldutei, kad ji dažnai nusišypso-
davo, pamaščiusi, kaip jos motina be
reikalo būgštavo ir kentėjo. Jos Lu bu-
vo labai ramaus būdo, pataikavo jai,
ir juodu buvo labai laimingi. Jis netgi
keletą lietuviškų žodžių išmoko ir ne-
atsisakė nueiti su ja į lietuvišką kon-
certą.

Laikas, tarytum vėjo sparnus įga-
vęs, skuba, lekia. Štai penkeri metai
jau prašvilpė nuo to laiko, kai Aldona
ištekėjo. Su savo vyru buvo apsigyve-
nusi Čikagoje ir augino dviejų metų
sūnelį Lu. O dabar tik ką grįžo iš ligo-
ninės laiminga, glėbyje laikydama

Prie vaišių stalo "Laišku Lietuviams" dešimtmečio minėjime:

1. Vidury stovi Vytautas Kasniūnas, programos vedėjas;
2. Dešinėje matyti dr. Stasys ir Milda Budriai, ateinančio "L. L." konkurso premijų mecenatai;
3. Išsiskirsčius svečiams, ir šauniosios šeiminkės pagaliau galėjo atsisėsti už stalo...

V. Noreikos nuotr.

mažytę dukrelę, vyro švelniai prilai-koma. Juos pasitiko Aldonos motina, laikydama už rankutės anūkėlį. Ji ap-kabino Aldutę, išbučiavo ją meiliai. Tada prašo vaikutį:

— Lu, pabučiuok mamytę: ji tau at-vežė sesutę. — Ak, kaip dažnai ji su-klysta, pamiršdama, kad mažasis Lu nesupranta lietuviškai. Jis žiūri nuste-bęs, o tėvas, rūščiu žvilgsniu pažvel-gęs į uošvę, paima iš jos savo sūnelį. Aldutė paguldo mažytę į vežimėlį ir džiaugiasi rožėmis, kurias jai įteikė vyras. Bet jos veide kažkoks susirūpi-

nimas, nors aplinka tokia jauki: gra-žus butas, modernūs baldai; vyras, vaikučiai. Atrodytų, kad ją laimė su-pa. Tačiau nerimo šešėliai pastebimai gaubia akis ir visą jos veidą. Motina skubiai atsisveikina. Sakėsi turinti bėgti į darbą. Ji atskirai gyvena. Tik dažnai atbėga Aldutei padėti. Ir dabar išbuvo ištisą savaitę prie anūkėlio, kol Aldutė užtruko ligoninėj. Bet kad jos dukra žinotų, kaip sunku jai buvo! Žentas — svetimas. Jos pagamintų lie-tuviškų valgių atsisakydavo valgyti. Maitinosi valgykloje. O parėjęs vieną

kitą žodį numesdavo, kaip išmalda. Vaikutis gražus, mielas, bet susikalbėti su juo neįmanoma.

Motinai išėjus, Aldona švelniai apkabino vyrą. Privedė jį prie vežimėlio, kuriame saldžiai miegojo dukrytė ir drebančiu balsu prašneko:

— Ar atsimeni, Lu: kai gimė sūnelis, norėjau jam duoti savo brolio vardą. Tu nesutikai ir pasakei, jog berniuką pakrikštysim tavo vardu. O kai gims mergytė — aš parinksiu jai vardą. — Tai pasakiusi, ji pabučiavo vyrą ir, pasilenkusi prie dukrelės, tarė:

— Dukryt, tu būsi Vida-Teresė. Vida — mano mėgiamas lietuviškas vardas, o Teresė — mano mylimoji šventoji, į kurią visada meldžiuos; be to, tai mano mamos vardas.

Užstojo tyla — sunki slegianti. O po to ir vėl nedrąsus Aldonos balsas:

— Lu, mylimasis — juk tie vardai labai gražūs! Ar sutinki?

— Niekados to nebus! Supranti? Išmesk visas tas kvailybes iš savo galvos. Seniai yra atėjęs laikas tau tai pasakyti. Sėskis, — sodina jis ją, apstulbusią, nustebusią, ir šiurkščiai sau toliau šneka: — Tu žinai, kad aš tave labai myliu. Bet nepamiršk, jog gyvename Amerikoj. Todėl tu ir aš privalome būti tikri amerikiečiai. Tokie bus ir mūsų vaikai. Jų kalba bus anglų; jų vardai — amerikietiški. Mūsų dukrai duosim vardą — Madeline. Jūsų kraštas — žuves, ir žuvo su juo viskas. Be to, nebenoriu tų visų kvailų tavo papročių: tos prieš šimtą metų pramanytos Kūčių vakarienės su neįprastais valgiais ir t.t. Arba ar ne prasimanytas tautos šventę švęsti, kai nebeturit krašto? Dėl tavęs ir taip esu savo tikėjimą pakeitęs. Tai tu privalai įvertinti. Man daug kas jūsų tikėjime nesuprantama. Iš viso, man viskas svetima — ar supranti, Aldona? Ir ta tavo

motina man nepatinka. Aš kentėjau ir valdžiaus, bet nuo šiol — gana. Mūsų namai bus grynai amerikietiški, o vaikai — tikri amerikiečiai, patriotai, kaip ir aš pats.

Aldona atsistoja. Jos pablyškę veidai parausta, ir ji, rūščiai į vyrą žvelgdama, taria:

— O ką tu man prieš jungtuves žadedėjai — ar užmiršai? Sakei, kad mūsų vaikai kalbės mano ir tavo kalbomis. Kad jie turės tavo ir mano tautų vardus. Kad galėsiu juose skiepyti savam kraštui meilę. Kad taikysies prie mūsų papročių ir juos gerbsi. Kad būsime geri katalikai ir t.t. Ar atsimeni, Lu?! Ar atsimeni?! — Verksmas išsiveržė iš jos krūtinės, ir ji bejėgiškai susmuko. O Lu, sušvelnėjęs, glostė jos plaukus, kalbėdamas, tarytum ramindamas:

— Visi išsimylėję vyrai viską žada, kad tik gautų mylimą mergaitę. Tu juk supranti, Aldona? O visoms mergaitėms pamilti vyrai atrodo idealūs, skirtingi nuo kitų. Tai jaunystė. Tai meilė. O kai prasideda realus gyvenimas, visa kas kitoj šviesoje pasirodo. Atsigulk, pailsėk ir viską gerai pergalk, ką tau pasakiau — ir sutik su visuo. Aš skubu į krautuvę maisto nupirkti. Tu turėtum džiaugtis, turėdama tokį gerą vyrą. O kvailus sentimentus išmesk iš galvos. — Trinktelėjo durys. Aldonos vyras išėjo. Vežimėlyje praverko mažytė. Aldona puolė prie vežimėlio, išėmė dukrelę ir priglaudė prie savęs. Pasišaukusi sūnelį, apkabino ir verkė nenumaldomai. O su ja verkė abu vaikai.

Rimienės bute suskambėjo telefonas.

— Mama! — išgirdo ji gaudų, pilną sielvarto balsą. — Mama: aš, užuot laimės, vargą radau. Kaip apsigavau, tekėdama už svetimtaučio!..

iš filmų pasaulio

Dalė Koklytė

SUDDENLY LAST SUMMER

Neseniai pasirodžiusi Tennessee Williams drama "Suddenly Last Summer" jau spėjo būti pasiūlyta gauti dviems "Academy Awards". Elizabeth Taylor ir Katherine Hepburn yra pasiūlytos 1959 m. geriausios artistės "Oscar'o" laimėjimui. Jos tikrai parodė didelius sugebėjimus vaidyboje, atlikdamos sunkius emocinius vaidmenis.

Filmo turinys susideda iš motinos gyvenimų, mirus vienturčiui sūnui, ir iš jos pastangų savo ir kitų akivaizdoje išlaikyti gerą savo sūnaus vardą, naikinant viską, kas tam prieštarauja. Katherine Hepburn vaidina tą išdidžią motiną, gabiai perduodama jos psichinius pergyvenimus. Pagrindinė jos problema nėra sūnaus mirtis, bet jo mirties aplinkybių ir tikrojo jo gyvenimo vaizdo nuslėpimas. Jos nuomone, sūnaus Sebastijono asmenybė buvusi tikrai kilni, o jų dviejų sugyvenimas stebinęs pasaulį. Juodu nebuvo toki, kaip kiti žmonės, juodu patys kūrė savo gyvenimą, gyveno tik vienas kitam, neieškodami nieko kito. Bet tai tik motinos nuomonė ir įsitikinimas. Tuo tarpu pusseserė Kathy (Elizabeth Taylor), uždaryta beprotnamy, pasakoja visai kitą istoriją apie Sebastijoną. Žinoma, ja niekas netiki, nes ji juk "beprotė", beviltiškai sukrėsta Sebastijono mirties. Jai pakviečiamas daktaras (Montgomery Clift), pagarsėjęs chirurgas ir psichiatras. Jis tu-

rėjo jai padaryti smegenų operaciją ir nuraminti nuo persekiojusių "iliuzijų" agonijos. Tačiau daktaras delsia operaciją, nes jaučia galimybę, sužinojus problemas paslaptį, išgydyti Kathy ir be operacijos. Savo gudrumu daktaras išgauna iš Kathy pašamonės paslaptį. Ji gražinama tikrovėn iš baisių praėjusios vasaros pergyvenimų, atostogaujant su Sebastijonu.

Motina, nenorėdama ar neįstengdama priimti tokių žiaurių faktų apie sūnų, krinta dar giliau į savotišką monotonią, gyvendama ir toliau gražiomis iliuzijomis apie savo mylimą sūnų.

Filme pabrėžta pasaulio žiaurumo filosofija — pasaulio, kur silpniems nėra vietos, kur išsilaiko tik tie, kurie geriausiai prisitaiko prie esamos aplinkos. Bendrai, filmas pasižymi gera vaidyba ir režisūra. Tema, nors ir išpūdinga, tačiau per daug žiauri, perdėta ir išpūsta, kaip paprastai Tennessee Williams dramose.

THE BRAMBLE BUSH

Šis filmas reklamose yra lyginamas su praėjusiais metais išgarsėjusiu "Peyton Place", tačiau yra žymiai silpnesnis tiek turinio, tiek gamybos atžvilgiu, nors tikrai pralenkia minėtą filmą kai kurių idėjų pristatymo drąsumu. Dar niekas nediršo taip drąsiai iškelti žudymo iš pasi-gailėjimo (eutanazijos) klausimo ir, jį iškelus, taip atkakliai ginti.

Nepagydoma liga sergąs žmogus prašo savo daktaro (Richard Burton), kad greičiau užbaigtų jo kančias. Daktaras, kurs buvo ligonio vaikystės draugas, negali pakelti, matydamas savo draugą taip kenčiantį, bet taip pat nepajėgia išpildyti ir jo prašymo — jį nužudyti.

Padėtis pasikeičia, kai ligonis pareiškia norą, kad, jam mirus, daktaras vestų jo našlę žmoną. Žmona (Barbara Rush) priešinasi tokiam savo vyro norui, bet pagaliau išimylė daktarą. Daktaras, nusprendęs, jog tai vienintelis būdas išspręsti iškilusią problemą, duoda ligoniui per didelį kiekį morfijaus.

Filmas nepasižymi nei ypatinga intryga, nei pastatymu, tik gal suteikia savotiško įdomumo turinio komplikuotumas, priverčias daktarą svyruoti emocijų tinkle.

CASH McCALL

Tai gana įdomus romansas su James Garner ir Natalie Wood. Nors James Garner yra žinomas kaip "Maverick" herojus kaubojiškų filmų džentelmeno kortų lošėjo vaidmenyje, tačiau taip pat sugeba gerai išsijausti ir į turtingo biznieriaus Cash McCall padėtį.

Cash McCall, svarbi figūra biznio pasaulyje, susitinka su bankrutuojančiu celiuliozės fabriko savininku, norėdamas iš jo nupirkti fabriką. Biznis pavyksta gerai, ir abi pusės patenkintos. Intriga prasideda tada, kai McCall sužino, kad fabriko savininkas yra tos mergaitės (Natalie Wood) tėvas, su kuria jis susipažino atostogų metu, bet paskui tarp jų būdavo nutrūkęs ryšys.

Romansas prasideda, bet netrūksta ir nesusipratimų, daugiausia surištų su perduoto fabriko reikalais. Žinoma, kaip kiekviename pasisekusiame romanse, viskas gerai pasibaigia. Tačiau jeigu kas eitų į šį filmą, ieškodamas romantiškų scenų, būtų labai apviltas, nes didžiausią jo dalį užima biznio problemos, kylančios tada, kai McCall nusiperka fabriką. Tačiau filme, šalia nuobodžiai išstėtų biznieriškų pasikalbėjimų, pasitaiko ir gana humoristiškų ir intriguojančių pasikalbėjimų, kurie suteikia filmui tam tikro įdomumo.

Redakcijos prašymas. Esame gavę laišku, kuriuose patariama panaikinti filmų skyrių. Sakoma, jog mėnesinyje žurnale toks skyrius esąs visai nenaudingas, nes kai jame pasirodo filmų aprašymai, jau visų filmų mėgėjų jie būna matyti. Siūloma šiuos du puslapiu užpildyti naudingesniais dalykais. Tačiau esame girdėję ir priešingų nuomonių: kai kurie, ypač jaunimas, sakosi šį skyrių pirmiausia skaitą, kai gauna "Laiškus Lietuviams". Jie aiškina, kad net ir tuo atveju, kai filmas jau būna matytas, yra labai naudinga perskaityti jo recenziją, pamatyti, kaip kiti į jį žiūri, ir susidaryti teisingesnę bei objektyvesnę nuomonę. Toks filmų aprašymų skaitymas subrandina žmogaus galvoseną ir padeda ateityje daugiau naudoti gauti iš filmų lankymo. Būtume labai dėkingi, kad gerbiamieji skaitytojai bent trumpai pasisakytų šiuo klausimu, nes juk jau daug kartų esame minėję, kad mes norime rašyti tik tai, kas skaitytojams yra naudinga ir kas jiems patinka.

ATSIUSTA PAMINĖTI

Vladas Šlaitas. ANT SAULĖGRAŽOS VAMZDŽIO.
Eilėraščiai. Išleido Didžiosios Britanijos Lietuvių Są-
junga. 50 psl., kaina \$0.50.

UŽUOLANKA, vasaris 1960. Lietuvių išeivijos buities,
dailės ir kultūros mėnesinis žurnalas. Redaguoja A. Vi-
lainis - Šidlauskas. Adresas: 6051 S. Ashland Ave.,
Chicago 36, 111.

NUOŠIRDŽIAI DĖKOJAME PARĖMUSIEMS "L. L." LEIDIMĄ PINIGINE AUKA:

50 dol. aukojo: Amerikos Lietuvių Tautinė Sąjunga.

Po 10 dol.: dr. K. Aglinskas, dr. V. P. Tumasonis, M. Zizas, S. Činikas (visi Chicago),
prel. J. Balkūnas (Maspeth), kun. P. Geisčiūnas (Fromberg), dr. A. Baltrušaitis
(Akron).

Po 7 dol.: dr. P. A. Mažeikai (Chicago), dr. V. Plioplys (Rockford).

Po 5 dol.: kun. J. Valantiejus (New Buffalo), T. Staugaitienė (Newark), P. A. Del-
tuva (Rockford), J. Lipnickas (Woodhaven), M. Žvynakienė (Chicago), I. Paliukas
(Boston).

Po 4 dol.: L. Vansauskienė (Lyons), S. Žumbakienė (Chicago).

Po 3 dol.: A. Prunskytė, K. Mušinskienė, dr. J. A. Kižys, J. Vosylius, L. Jankauskas,
V. Rygertas, P. Norvilas (visi Chicago), kun. S. Morkūnas (Sioux City), B. Galva-
nauskas (Cicero), E. Abramaitis (Toronto), V. Levanas (Waterbury).

Po 2 dol.: P. Subačius, N. Šumskienė, J. Krasauskas, A. Venckus, B. Grauzinienė,
J. Žygas, E. Gaškienė, D. Masiulis, A. Kareiva, A. Baleišienė, A. Petkus, J. Lapkus,
J. Vaineikis, A. Viliušis, A. Širmulis, J. Vailokaitis, F. Černius, O. Šimaitis, L. Kai-
rys, S. Dambrauskas, dr. I. Kuras, M. Kvedaras, K. Linkevičius, M. Momkus, B. Lu-
kas, H. Milaknis, P. Gedvilą, J. Lesevičius, V. Ilginis, E. Mikalajūnas, S. Raudienė,
A. Brencius, S. Radžionis, A. Smilga, J. Paulikas, A. Rimkevičius, A. Sadauskienė,
V. Jančiauskienė, M. Krasauskas, B. Draugelis, A. Tamošiūnas, B. Beleškienė, E. Ju-
cevičius, A. Petkus, dr. J. Starkus, H. Chapas, M. Karpaitė, M. Palubinskas, A. Pu-
žauskas, J. Matukas, P. Zelba, M. Šveikauskas, dr. A. Belickas, dr. A. Kavaliūnas,
O. Pėžienė, A. Šukys, L. Vilūnas, P. Marcinkus, P. Griganavičius, V. Kiburis, L. Sta-
siūnas, M. Jonikienė, A. Mikėnas (visi Chicago), S. Ričkutė, R. Žilvitis, prel. I. Al-
bavičius, T. Zailskienė (visi Cicero), P. V. Vygantai, kun. V. Piktorna, V. Tomke-
vičius, F. Štarka, O. Kaunienė, D. Kunskaitė (visi Brooklyn), kun. K. Simanavi-
čius, V. Gražulis, E. Kutkienė, P. Balanda, J. Rumšas, J. Balnionis, A. Leščinskienė
(visi Detroit), dr. V. Karoblis (Ripley), V. Norvilas (Monroe), M. Giraitienė (Wor-
cester), kun. J. Tautkus (Omaha), kun. J. Ruokis (Little Falls), P. Nenorta (E.
Chicago), O. Vilėniškienė (Dorchester), S. Blynas (Bridgeport), kun. E. Paukštis
(Chester), J. Paukštaitis (Omaha), A. Skudzinskas (Dorchester), G. Kazemekas
(Kanada), M. Jasaitis (Kanada), J. Pupininkas (Rochester), K. Baliunas (Toron-
to), E. Augis (Edmonton), V. Paulionis (Toronto), A. Matulionis (Plattsburg), J.
Jusys (Worcester), J. Luinys (Dixon), kun. V. Karalevičius (Elizabeth), kun. J.
Palis (San Lorenzo), H. Raštikis (Melrose Park), V. Šniolis (Cleveland), P. Milus
(Worcester), L. Remeikienė (Sudbury), S. Kęsgaila (Montreal), kun. A. Treška
(Grand Rapids), P. A. Norkūnas (Phila.), J. Dubauskas (Kanada), D. Eisbergas
(Melrose Park), A. Urbelis (Melrose Park), A. Vitkunas (Gurnee), I. Jakimavi-
čiūtė (Hamilton), L. Rumšas (E. Chicago), A. Vaicekauskas (Beverly Hills), J.
Jurgutis (Montreal), A. Varekojis (Cleveland), O. Lukoševičienė (Woodhaven),
S. Petkevičienė (Hamilton), A. Petčaitis (Cleveland), M. Bendžiūnas (Montreal),
M. Židžiūnienė (Worcester), V. Čiuprinskas (Windsor), R. Janonis (Lima).

"LAIŠKAI LIETUVIAMS" • 2345 WEST 56TH STREET • CHICAGO 36. ILLINOIS

